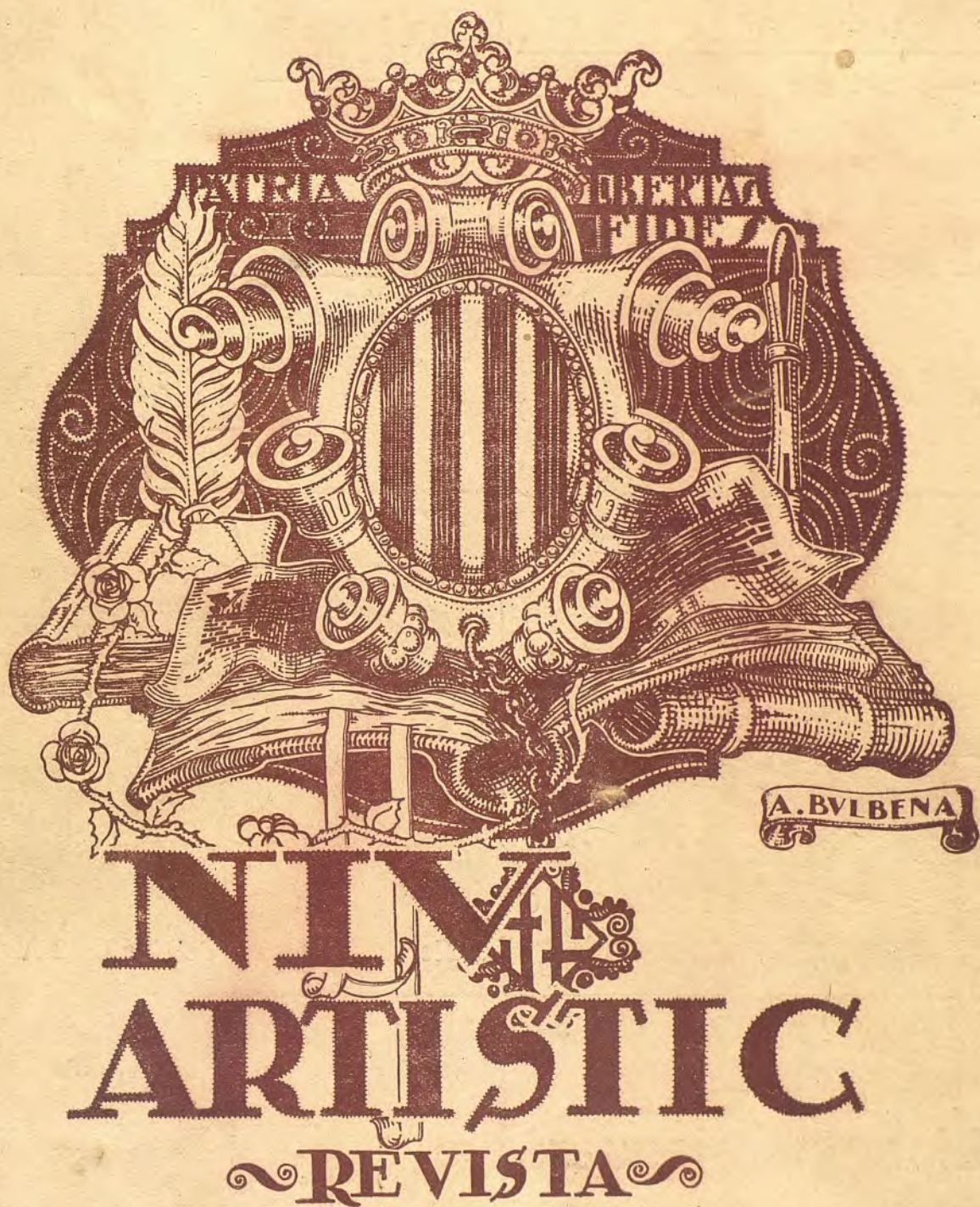

1918

Núms. 16 i 17

Preu: UNA pesseta

Fabricació de Genres de punt

Exportació - Articles d'ocasió - Importació

Los Dollars

J. Renom Garriga, S. en C.

DESPATX:

Salmerón, 56 - BARCELONA (Gracia)

Telèfon 43 G.

Bachs & Casulleras

TIPOGRAFIA

La Ceroantina

Plaça Letamendi, 10 : Teléf. 1626 G

BARCELONA

Cristall - Pisa - Porcelana

Llorenç Balagueró

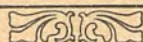
Travessera, 61 Torrent de l'Olla, 75

Servei especial per a CAFES

: BARS i XACOLATERIES :

ARTICLES PER A REGALS

Sastrería

Casa Capdevila

Plaça Rius i Taulet, 5

GRACIA

ARTE

Taller de Fotogravats

Mallorca, 191

Teléfon 3108 A

PIDASE EN TODAS PARTES

Cada 200 cupones de Ahorro son
valederos para una libreta de la
CAJA POSTAL DE AHORRO
o CAJA AHORROS DE BARCELONA.
Con la imposición de una peseta
o 20 sellos de Ahorro de 0,05 ptas.

Demaneu-lo a tot arreu

Editorial i Llibreria d' Art

Tallers, 32, pral. **M. BAYÉS** BARCELONA

DARRERES OBRES PUBLICADES

La Catalunya Pintoresca

per En **XÀVIER NOGUÉS**

“ESCENOGRAFIA”

de **S. ALARMA**

L' ÉXIT MÉS COMPLERT

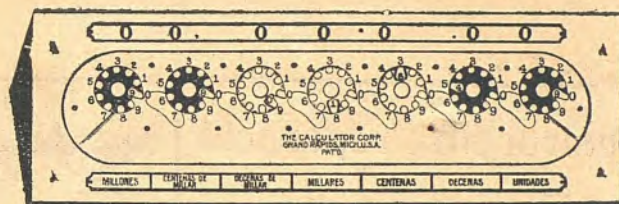
L'està obtenint el calculador

LA FAMOSA MAQUINA DE SUMAR DE 75 PESSETES

Suma

Resta

Multiplica

Fabricació

Nortameri-

cana

GARANTITZADA AMB ESCRIT PER CINQ ANYS

Més de 1.000 màquines venudes en un mes a tota Espanya

Més de 10.000 certificats espontanis

No té rival en senzillesa, exactitut, rapidesa i duració. Adoptada pels Governos dels EE. UU., R. de Cuba i 48 grans Companyies de ferrocarrils, etz., etz.

Solicitem representants per a totes les capitals d'Espanya. Per a obtenir la representació és indispensable adquirir un calculador de mostra.

Dirigir-se als agents exclusius per a Espanya:

Esquís, Riesco & Salvador, S. A.

Carrer Portaferriça, 10.- BARCELONA

CLÍNICA

— DELS —

Doctors Emili Oños i Josep Marsal

del Hospital Clínic i Cos Mèdic Municipal

MEDICINA GENERAL

Especialistes en enfermetats de la pell
i malalties genito-urinaries

Carrer Tallers, 48 bis, pral.-BARCELONA

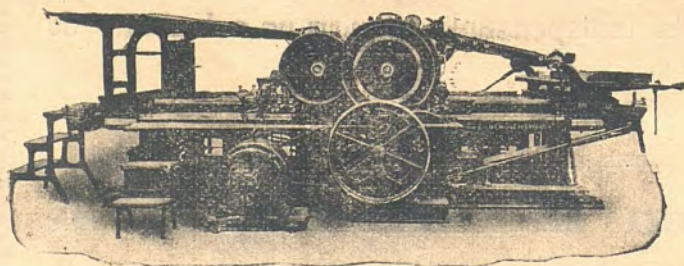
De 12 $\frac{1}{2}$ a 1 $\frac{1}{2}$ i de 7 a 9

Taller de construcció i reparació
de Màquines

DE

Pons i Silvestre

Especialitat en les de Arts Gràfiques
Traslats, Montures, etc.

PASATJE DE LA MERCÉ, 5
Teléfon A 4852

BARCELONA

LA ADRIANA

MERCERIA I NOVITATS

— DE —

J. Llorens Galán

Rambla de Catalunya, 88
Cantonada Mallorca, 249

CASA FUNDADA L'ANY 1880

Teléfon G 389

BARCELONA

LA ORTOPEDIA MODERNA

DE

BARTOMEU CARCASONA

Taller i Despatx únic: Carrer de Escudillers Blancs, número 8
(darrera de la Plaça Reial) : Teléfon 3328 : BARCELONA

Especialitat en la construcció de la

Cotilla Ortopèdica Moderna

per a corregir i curar les escoliosis o desviacions de la columna vertebral en tots els graus
Model especial de la casa

Braguer articulat Regulador

Model especial de la casa per a la retenció absoluta de la TRENCADURA.

Faixes ventrals de fotes menes

per a reduir el volum del ventre

FAIXA - COTILLA

APARELLS ORTOPÉDICS

exprofessos per a cada enfermetat

Aparells perfeccionats i lleugers per a curar o corregir els peus. Varus Equino o punta. Genus Valgum, interior o exterior.

COXALGIES

APARELLS ESPECIALS PER A

:: PARALISSIS INFANTIL ::

VENDATGES de goma per a'ls operats de poc

Cames i braços artificials

TIRANTS OMOPLATICS

Per a evitar el carregament d'espatlles

MES DE 50 ANYS DE PRACTICA SON LA MILLOR GARANTIA

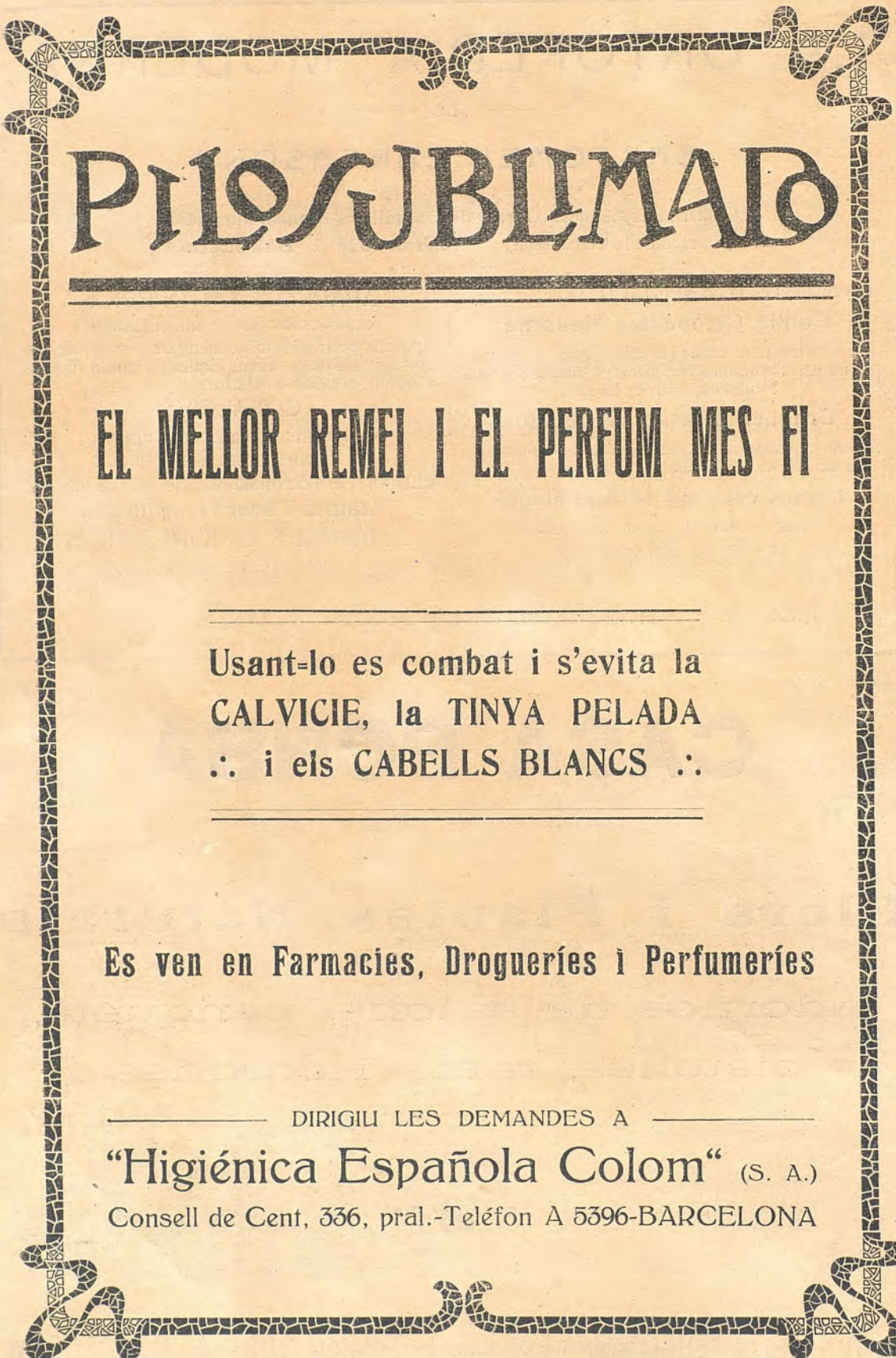
CASA PONSA

Flors i Plantes Naturals

Adornos de salons, banquets,
cistelles, rams i corones

Carrer Clarís, 38 (cantonada Diputació) - Teléfon 3089 A - BARCELONA

PILO SUBLIMADO

EL MELLOR REMEI I EL PERFUM MES FI

Usant-lo es combat i s'evita la
CALVICIE, la TINYA PELADA
∴ i els CABELLS BLANCS ∴

Es ven en Farmacies, Droguerías i Perfumerías

— DIRIGIR LES DEMANDES A —

“Higiénica Española Colom” (S. A.)

Consell de Cent, 336, pral.-Teléfon A 5396-BARCELONA

ANY II. — Núms. 16 i 17

AGOST-SETEMBRE DE 1919

Redacció i Administració: Llibertat, 4 — Barcelona

MUNTANYES CATALANES

Serres de Corbera i de la Figuerassa, vistes des de Queralt (Bergadà)

Fot. Carcassona.

AVUI posem novament a tes mans, amic llegidor, un número extraordinari. Dona-li bona acollida i tracta'l falaguerament, que'l nostre treball i el nostre esforç ens costa, i encara que no sigui tal volta tot çò acurat i valuós que nosaltres mateixos voldríem, reb-lo amb respecte perquè és el nostre homenatge a Catalunya. Es la descripció de la Catalunya que nosaltres hem vist de la manera que'ns fa veure les coses la nostra joventut.

Si tinguéssim més anys i fóssim ja una mica feixucs, en lloc de córrer d'ací d'allà descobrint-nos la nostra terra, seuriem reposats en el silló de l'arxiu regirant papers vells i cercant dades per a quiscun fet històric o extraordinari, però ara, tal com som, preferim primer veure allò, que després, quan els anys vindran, estudiarem i averiguarem per a poguer fer les nostres explicacions documentades dels llocs que hem conegut de joves, donant-nos una mica de *pose* d'històries.

Ara, al seguir la nostra terra, preferim recollir les seves llegendes, les seves rondalles, les seves cançons, i contemplar les seves costums típiques abans que amontonar fets històrics, i si quiscun d'aquests ne recollim, és aquell que la tradició l'embolcalla d'una faisó llegendària.

Així trobaràs en aquest número, amable llegidor, un recull d'escrits fets amb la major bona intenció del món i un bon recull de fotografies dels llocs més agradables i pintorescos de Catalunya.

Hem procurat posar en la seva confecció tota la cura que'ns permet la manera especial que nosaltres hem de fer la Revista, i força contents fórem si al rebre'l en tes mans l'elogiesis amb mesura i reconeguessis el gran esforç que representa.

Perquè, estimat desconegut, no has pensat mai en fer-te voluntari d'aquesta empresa nostra?

Prou t'agraïm que siguis un llegidor conseqüent i que siguis pacient pels nostres retrassos i pels nostres defectes, però t'agraïrem molt més que fossis amb nosaltres ajudant-nos a portar a terme aquesta empresa que, com hem dit moltes vegades, té per objecte fer de la nostra Revista una revista escullida, i brindar-ne les seves pàgines an aquells que comencen i que se'ls veu començar seriosament orientats.

No és sol aquest el nostre fi; una infinitat de projectes grandiosos i de profit bullen dintre nostre, esperant a realitzar-se a que la teva simpatia envers nosaltres, estimat desconegut, esdevingui una cooperació decidida i entusiasta.

I fins tenim l'orgull de creure que la estada amb nosaltres et fóra agradable. Vivim en un ambient de sincera amistat exempt de tota pedanteria. A casa nostra, a la nostra redacció, allà on veuríes treballar, lluitar i vèncer, no és una reunió de bohemis atolondrats més enjogassats que laboriosos, ni és tampoc un cassino el·legant d'artistes com avui s'estila, sinó un verdader lloc de treball on tot es fa perquè el dia de demà poguem dir orgullosos que hem dut un profit i una gloria a Catalunya.

Que't sigui, doncs, amic llegidor, força agradable aquest número extraordinari que avui posem a les teves mans, i que ell serveixi perquè et decideixis a allistar-te definitivament a les nostres files, esdevenint un ferm propagador i cooperador de la nostra empresa.

Aquest número ha sigut
previament censurat

HORA BAIXA

Vaig seguint un caminal
que entre pins, fullaca y brosta
s'esmuny indecís. S'acosta
lo crepuscle capvespral
y, afanyoses de repòs,
les ombres dels pins s'ajassen
y unes ab altres s'abracen
damunt de l'herba hont les flòs,
que semblen ser de vellut,
van clöntse com parpelles
mentres s'adorm damunt d'elles,
extasiada, la quietut.

Com llunyà psalmeig d'un chor
amagat en la espessura
passa'l vent; lo sol fulgura

ran dels pins y un nimbe d'or
hi ha en l'ambient que amorosit
auríola tots los cayres
dels brins y tronchs. Volen flayres
que'm penetren l'esperit
de dolça pau; poch a poch
l'or de ponent porpra's torna
y cada branca s'adorna
ab vives roses de foch
que exhalen com un perfum
de misteri... Lo jorn fina...
y's gronxa en una trenyina
lo darrer bés de la llum!

RAMIR TORRES VILARÓ.

For. Carcassona.

(En aquest treball s'han respectat les normes de l'autor).

De la gent que camina

En la meua qualitat de cronista ciutadà és avui el meu deure en aquest número tot ell dedicat als punts d'excursió de Catalunya, parlar-te de la gent ciutadana una volta posada a la muntanya.

No t'parlaré del estiuejador de temporada, del que pot donar-se el luxe de deixar sos quefers per un nombre de dies regulars; no t'en parlaré, perquè vui parlar solsament de la gent que camina, que corre, que veu, i l'estiuejador clàssic no camina, s'aclofa; es fica a la seva torra, xalet o pagesia, i d'allí en surt solsament una mica a la tarda a donar un vol, sempre el mateix, com si'l tingués marcat per fites. Alguna volta, després d'uns dies i fins setmanes de converses, projectes i preparatius, s'atreveix a fer una fontada amb prudència, però allò tampoc és caminar, allò és fer-ho veurer, perquè amb qualsevol pretext s'atura a cada instant; això quan el pobre matxo destinat única i exclusivament a portar el feto no s'ha de carregar un per un i per torn la família *veraniera*.

No; d'aquests no debem parlar-ne: parlarem solsament dels clàssics, dels martres de la caminada, d'aquests que des de primer d'any ja distribueixen els dies que hi ha dugues festes seguides, d'aquests que fan i desfan *itineraris* i viuen amb la il·lusió d'un *cansanci*, en una paraula, dels excursionistes.

I d'aquests n'hi ha de tres categories: els que ho són, els que'n fan i els enganyats, els martres.

Els excursionistes de debò tenen un lema únic: caminar; i caminen, i el veurer un vehícol qualsevol fer la mateixa ruta que ells fan, el deixen passar, desdenyosos, com un luxe superfluu. Els que ho són tenen tot çò que ha de tenir un excursionista veritable: un bastó amb punxa, comprat a Montserrat perquè sigui més clàssic, unes bandes, unes grans sabates ferrades (les espadenyes les deixen pels excursionistes de carretera), una camisa amb són coll tombat i una americana de *sport* amb el clàssic cinturó al darrera, i aixís d'aquesta forma i amb la seva gran motxilla a l'esquena, el veureu sortir de

bon matí del portal de qualsevol casa de l'aixamplis, orgullós del seu brau tipu d'excursionista, repicant l'empedrat del carrer amb el seu bastó i mirant-se amb repugnància aquell aixalabrat minyonet de 20 anys que en aquella hora va a dormir, després d'haver passat una alegre nit de dissabte.

Una volta a l'estació, troba als companys, pocs i escullits, i l'apoderat, l'encarregat dels pagaments pren els bitllets i s'encaixonen a són departament no sense protestar primer del mal servei de la companyia ferroviària.

Però encara són molt més notables els que sense ser uns místics del caminar els ha donat per semblar-ho. Aquests tenen la mateixa indumentaria que'ls veritables, però més pulida, més flamant; són, ademés, socis d'algun cassino, i allí, tot projectant-ne de noves, exageren les seves caminades passades; tots han fet alguna proesa una volta o altra. Aquests fan les excursions a colles i surten amb tantes ganes de divertir-se, que molesten pel carrer al pobre viant pacífic que no està per excursions ni excursionistes, fan soroll a l'estació, prenen per assalt un vagó i es posen a cantar cançons poca-soltes fins a Moncada, aon baixen del tren, pugen a un turonet i es cansen.

Però dos o tres cops al any aquests mateixos organitzen una excursió a un lloc més lluny, i llavors, amics, surten els enganyats, els que esclaus de l'amistat, resulten víctimes de les pujades.

Si no vos ha donat mai per això de l'excursió, fugiu de tot amic excursionista, perquè os invitarà a seguir-lo, no sabreu dir que no, i aquí començarà el vostre calvari.

Veureu passar pel costat vostre les tartranes i vosaltres les contempleu com una arca de Noè en un diluvi de carretera, i vos prohibiran enquiu's-hi perquè no fa caminador i fins vosaltres mateixos vos en donaríeu una mica de pena, perquè certament, ben habilitat d'excursionista resulta una mica ridícol agafar una tartrana.

Val més anar sofrint els resultats de l'afició dels amics i pujar amb resignació, que resulta menys fatigós, i al ser al final de la pujada, saludar an aquells que hi hauràn arribat primer que vosaltres, amb aquell crit tradicional que va fer cèlebre a un amic meu, excursionista matre:

—Salut, companys de manfa.

SAM.

DEL CEL I DEL MAR

Salva nos perimus.

Desfà blancs llirs l'arena. El sol floreix de llum,
l'onada melangiosa psalmeija un cant d'encís;
i en ses fràgils escumes i en són salat perfum
el mar de Tiberiades té incens de Paradís.

La posta és triomfanta. Té fèrvida rojor;
la terra és un prodigi que enjoia l'astre ardent;
la mar és meravellosa. L'onada tota d'or.
En arpa inconeguda fila són ritme el vent.

L'aigua en calma serena és misteriós cristall
teixit de flors nevades en abundor profús;
el mar de Tiberiades, tan clar com un mirall,
vol retratar les dolces pupil·les de Jesús.

—Ah, de la barca, Pere! Hala! bon pescador.
Vira... vira de prora. Deixebles meus... al rem.
Texeix sa ombra el capvespre. La mar és tota d'or.
Genazareth s'esfuma. Boguem, amics, boguem!—

Sospira un himne sacre l'oreig de llum brodat,
la boira esdevé seda filada en màgic fus,
es vincla la barqueta al rem enjogaçat;
en ensomni d'albura s'adorm el bon Jesús.

Bon punt els auris parpres sedosos ha aclucat
que s'estremeix l'onada, en crit llarc i potent;
els pescadors aspiren un baf de tempestat;
la feble barca trema al dur açot del vent.

Vibra, en gemecs planívols, el bufarut sonor;
la mar crida i batega amb l'ansia d'un gran pit.
—Obriu els parpres, Mestre, que som ran de la
[mort!...—
En mig de la borrasca, Jesús romà dormit.

—Senyor, Senyor, goreix-nos, Tu qui has de
[salvâ els móns;
vols que tristos fineixin els qui tant has aimat?
salva'ns! salva'ns! bon Mestre; la barca se'n va
[a fons;
el trò retruny terrífic... el llamp fulgura irat!—

I august, serè, plascévol, sublim d'encantament,
gronxat per l'ona brava que arriba a l'Infinit,
com si'ls seus ulls gaudissin d'aparició esplèn-
[dent,
Jesús riu, en bells somnis, en dolça pau dormit.

Sens govern va la barca. L'abiim s'obra profón;
l'aigua hi ha obert set vies. Hi ha entrat la mar
[de ple.
—Senyor... no vols salvar-nos, Tú qui vols sal-
[vâ el món?
—Per què teniu temença, homes de poca fè?...—

I radiant, magnífic, fitant la immensitat
damunt l'ona que besa sos peus blancs i desnús
fulgint en ses pupil·les, de Deu la magestat,
conjura la tempesta l'encís del dolç Jesús.

—Assereneus, borrasques. Allúnyat, llamp
[subtil.
Arbora, sol en posta, ton purpurí esplendor.
Arenes fervidores, fileu llirs de marfil;
mirall de l'ona clara, floreix d'atzur i d'or.—

I l'aigua fresseijanta, abat són vel obscur;
esgranen himnes cèlics les ones perleijants,
la mar vincla topacis sobre el cristall més pur
i el sol cau a la posta en iris enlluernants.

Genazareth s'ovira entre polsina d'or;
la barca, ja obedienta, esflora llirs de neu,
i'ls Apóstols, extàtics, nimbats de fè i d'amor
clamen: —Jesús, bon Mestre, Tú ets el ver fill de
[Deu!...

Marina catalana com altra no s'ha vist;
marina d'eixa terra com cap més se'n veurà;
vritat que en segell portes la Fè de Jesucrist
com foc que no s'apaga dintre'l teu cor cristià?

Vritat que t'enllumena com Far de clara llum
quan ton vaixell tremola en dolç estremiment,
aquesta Fè cristiana que escampa ric perfum
en el blau de les aigües i en les remors del vent?

Jo sé que en la borrasca, quan es commou el
[món
i'l barco obre set vies, entrant-hi el mar arreu,
set vies ton cor obre, i com un mar profund,
en oració enrogida hi brolla el nom de Deu.

Jo sé que en els jorns rosa, eix prec suau i diví
s'escampa en les escumes com gavina al volar,
i al firmament arriba, ungit de lleu garbí,
des de'l missal de l'ànima i'l psalteri del cor.

—Ah, de la barca, Pere!—sospira el bon Jesús.
—Salva! Salva nos perimus!—clamen els pes-
[cadors;
i en l'onada tranquil·la d'un mar d'amor profús
salva el Senyor les ànimes i dona vida als cors.

Marina catalana, Jesús viu en ton pit;
com aquells sants apóstols portes segell cristià;
bat dintre tes entranyes; flama a cada glatit;
i eix foc de ta Fè viva, jamai s'apagarà!

REMEI MORLIUS D'ANDREU.

Altar major

Fot. Carcassona

POBLET

El monastir de Santa Maria de Poblet, situat a prop de l'Espluga de Francolí, a la província de Tarragona, és una de les riqueses més notables i característiques que'ns llegà el segle XII i la més valuosa joia que podria ostentar Catalunya si mans sacrílegues i barbres no haguessin derruït tan bell monument.

Fundat pel comte Ramon Berenguer IV en 1120, anà construint-se i engrandint-se fins a l'any 1153, en que quedà definitivament instal·lada la Comunitat de monjos cisterciencs que l'havia de regir.

Aquest Monastir contà sempre amb la protecció decidida dels Reis i altres nobles famílies de Catalunya de quins rebia nombroses donacions i heretages, essent enterrats alguns d'ells en diferents indrets de l'espaiós recinte.

Qui més feu per Poblet fou el Rei Conqueridor Jaume I, qui dictà severes lleis contra els que malmetessin quelcom o quiscun del Monastir, i després encomanà ésser enterrat allí, deixant-ho aixís disposat en són primer testament del 9 de Maig de 1232, desautoritzant la promesa feta al monastir de Sixena sis anys enrra, i ratificant-ho per són segon testament del 1.er de Gener de 1242, cosa que's complí fidelment,

puix havent mort a València el 27 de Juliol de 1276, fou soterrat dos anys més tard al lloc que ell mateix havia escollit. El Rei Martí s'hi feu bastir un palau per a passar-hi sa velluria, però no pogué veure'l termenat per haver-lo cridat Deu a l'altra vida.

Fóra molt llarga de relatar la història i detalls de Poblet, i ho deixarem per més endavant en que pensem publicar-ne una completa informació gràfica, i avui sols ens ocuparem del superb altar major de l'església, quina fotografia acompanya aquestes ratlles.

Construït en temps d'Alfons II, fill del comte Ramon Berenguer, era tot ell de marbre finíssim, dividit en quatre pisos o compartiments. En el més baix hi estaven representades en baixosrelleus diferents escenes de la Passió del Senyor; en el segon hi havien varis Sants, destacant-s'hi al mig la imatge de la Verge Santíssima; en el tercer altres escenes de la Passió; i finalment, en el quart les estatuës dels Apòstols, coronades pel Calvari amb la Verge, Santa Magdalena i Sant Joan.

Aquesta obra tan esplèndida fou manada executar pel abat Queixal i es conservà fins l'any 1835, en que abandonat el Monastir pels monjos, temerosos de les furies lliberals, fou assaltat i saquejat pels habitants dels pobles de la encontrada, destruint-se a trets i a pedrades tan sumptuosa fàbrica i escampant arreu i mutilant les venerandes cendres dels nostres Reis i magnats.

SITGES

Esguardeu a Sitges,
la vila tranquil·la,
fúlgida d'albura,
feta de claror;
dels esculls de l'ona
n'ha tret la blancor,
dels esculls que besen
els peus d'eixa vila.

Esguardeu a Sitges,
tota immaculada,
duu vestit de núvia:
són nuvi és el mar;
el mar que li parla
de un dolç estimar,
sentors trametent-li
de la marinada.

Esguardeu a Sitges,
tota riallera,
la de cel diàfan
que llum reverbera,
sempre serenada
i plena de sol.

Veient-la tan bella,
tan nívica i formosa,
hom pensa si és una
llumínica alosa
que aturà a la platja
són magnífic vol.

JESÚS PEDRA.

PEDRA-ALTA

Al esbadellar-se el jorn...

La terra ja està un poc enllumenada
pel sol magnànim que difón misteri;

manyaga sensació del bés aeri
somica en nostra cara perfumada;

dintre del bosc ombriu, l'herba polsosa
pel ruixim perlejat, devé rienta;

durant l'interval grat d'hora bellona
s'oïex ben bé una càntega escaienta;

irenem coratge auster envers la fita,
on nostre pensament joïós ja hi nfa,

cullint dintre la ment tendra i petita
lo gran i prodigiós, fet per mà pfa;

de sobte, entreovirant per les clarianes,
divisem, triomfals, la meravella,

i peijant, inconcients, les plantes blanques
correm amb fretura en cerca d'ella.

.....

Oh, és com gegant colós de gesta ardida
que al cor del bosc ombrívol hi ressaltà!...

I amb la vista encisada i embadalida
exclamem tots a chor: Som a Pedra-Alta!

BALDOMER RIBAS BAUCELLS.

Masia «La Sala»

Fot. R. Mas.

RÒCA GUINARDA

Famosos foren a Catalunya a finals del segle XVI i a primers del XVII, els dos bàndols de nyerros i cadells, donant-se an aquells que hi perteneixien el nom de bandolers, quin significat, com ja és sabut, és ben diferent del d'avui dia, significat llavors solsament la paraula bandoler, el que seguia un bàndol.

Els nyerros sobre tot, representen un moment ben definit en la història de Catalunya, i davant d'ells en Perot Ròca Guinarda, que reunia totes les condicions que en Cervantes enumera al parlar d'ell en els capítols LX i LXI de la segona part del Quixot. Del famós bandoler no pot un menys que recordar-s'en en aquesta plana de Vich que està plena de les seves proeses i dels seus heroïsmes, sobre tot en el poble de Vilalleons, aon en Ròca Guinarda lliurà la primera brèga que motivà que se'l gités de pau i treva; i en el camí de Vilalleons a Puiglagulla, per quines frondoses fondalades apar veurer les colles de nyerros amb les seves capes gascones, els seus pedrenyals, els seus calçons. Un els sent reviu i s'inclinaria respectuosament al seu pas, puix un sap que en Perot Ròca Guinarda pagava allò que exigia dels hostals i robava solsament quan havia acabat sos cabals, que necessitava per a continuar defensant una causa justa, que bé devia ser-ho quan diferents voltes el virrei anuncià castigar durament an aquells qui l'encobrien fent impossible la seva captura, que per tants medis s'havia provat, i quan el mateix vi-

rrei havia rebut memorials dels pobles queixant-se dels abusos de la soldadesca, dient-li que era mellor tractar amb bandolers que no amb la gent que duïen sos comissaris, tots ells castellans.

També en els camins de Vich a Fulgaroles, a Roda, a l'Esquirol, Collsecabra, i sobre tot les Guillerries, trobareu fetes glorioses del cèlebre bandoler; però en lloc com en aquest camí de Sant Julià a Vilalleons i de Vilalleons a Puiglagulla, passant per la famosa casa «La Sala», teatre d'un fet important d'en Ròca Guinarda, sentim la emoció de ço que era el bandolerisme en aquests camins tortuosos aon es comprèn que fossin introbables aquells homes valerosos perseguits constantment per les forces de la Unió, de Vich.

Es comprèn també que la figura altiua i atrevida d'en Perot Ròca Guinarda seguís aquells camins de nit i arribant a Vilalleons voltant per darrera l'església amb la seva típica absis romànica, clavés en l'arbre del mig de la plaça, la famosa amenaça firmada amb valentia, contra el que fou són més gran enemic, en Francesc Torrent dels Prats.

I un sent una mica d'enveja d'aquells temps heroics i sobre tot del famós bandoler, que lluità amb valentia per Catalunya i pels ideals de llibertat, com aixís ho reconeix en Víctor Balaguer en la seva història de Catalunya, i altres historiadors, entre ells en Lluís M.ª Soler i Terol en la seva obra excel·lentment documentada «Perot Ròca Guinarda».

1714-11 Setembre-1919

La commemoració del 11 de Setembre d'enguany, ha sigut una verdadera manifestació d'entusiasme.

L'estatua del gran Conceller en Rafel de Casanova, oferia un aspecte imponent tota coberta de corones que a mida que anaven rebent-se, eren acullides per una nombrosa multitud entre aplaudiments i cants patriòtics. Durant tot el dia desfilaren per davant l'estatua significades personalitats polítiques i literaries.

Nosaltres, que som artistes i sentim l'Art per Catalunya, no podem deixar de portar-hi la nostra adhesió i el Consell Directiu anà a depositar una corona en nom de tota l'Entitat.

Reproduim aquí l'antiquíssim gravat del notable dibuixant En Tomàs Padró, i al oferir-lo als nostres llegidors, dediquem un sentit record pels martres que, junt amb el gloriós Conceller, perderen llurs vides en defensa de la llibertat de Catalunya.

El monument a En Rafel de Casanova cobert de corones. Al peu, i en primer terme, la del "Niu Artístic".
Fot. «Ori».

Desesperada defensa del baluart de Sant Pere, aon caigué ferit En Rafel de Casanova embolcallat amb la bandera de Santa Eulària

Aquella pastora...

I

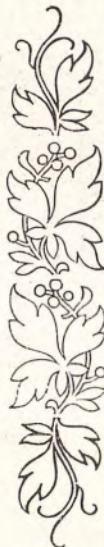

Aquella pastora de l'alta muntanya
que sap de la terra l'amor i el dolor;
aquella pastora que té una cabanya
part de dins joguina i a fòra claror.

Aquella pastora que té una capella
petita, bonica, amb la Mare de Deu,
que sap de l'aubada la cançó novella
i sap la fretura del pobre romeu.

Aquella pastora que apar sublimada
per la llum ardenta que fins l'ha colrada
florint en ses galtes com una rosella,

debé l'heroïna d'aquell rondallaire
que vell i xaruc em digué: —Fa pas gaire
vegí una pastora molt santa i molt bella.

II

Oh gràcil pastora dels cimals en flor
que has après a viure en la gran soletat,
no enyores l'eterna cançó de l'amor,
o es que en eixa vida no has mai estimat?

Mes, quantes vegades en mig la blancor
d'un anyell un bés ha florit, esblaimat...
Oh gràcil pastora, jo só el trovador
que et porta l'ensomni d'allà la ciutat.

He anat recullint les cançons lluminoses
i t'en faig ofrena com pomell de roses
d'esclatar ubèrrim i aroma suau,

i en la solitud de les altes muntanyes
seràn les estrofes les nostres companyes
vestides d'argent i dançant per l'afrau.

III

Els dies passaren de la primavera
i un bat d'elegia sorgí dels pregons;
l'eterna il·lusió devingué volandera
i errant s'allunyava vers nous horitzons.

Adeu, la pastora, la gaia donzella
que per ser colrada el cor m'has colpit;
hauré recordança de tu, com d'aquella
claror que il·lumina per sempre un esprit.

L'esprit del poeta que va caminant
vers terres ignotes dient el seu cant...
L'esprit del poeta que passa volant...

I en la quietud dels balsàmics camins
florí l'oració dels abets i dels pins
i un plor ofegat ressonà bosc endins.

MIQUEL SAPERAS i AUVÍ.

Església de Brugués

Fots. J. Farré

Castell d'Aramprunyà

CASTELLS DE CATALUNYA

Castell d'Aramprunyà des de Brugués

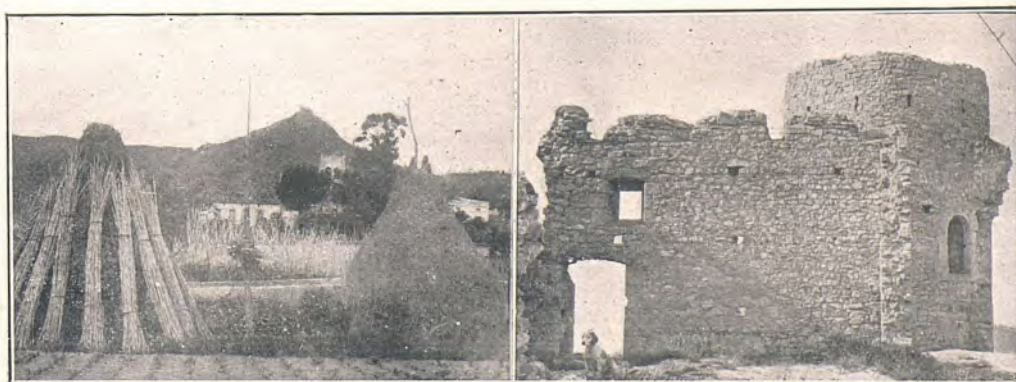
Per diferents indrets de la nostra terra, hi han escampades runes d'antics castells que daten en sa majoria de l'edat mitja, i dels que amb tota extensió ens en ocuparem un altre dia.

Avui oferim solsament als nostres llegidors unes vistes dels dos més visitats pels nostres excursionistes, el de Burriac, que's troba entre Cabrera de Mataró i Argenton, i el d'Aramprunyà, prop de Begas, no gaire lluny de Gavà.

Situats sobre altíssims i quasi inacessibles penyalars, són una atracció pels aimants caminadors i pels que senten el gaudi d'enlairar-se damunt la terra i contemplar la obra de la natura.

Creu de terme de Brugués

Burriac des de Cabrera

Fots. J. Farré

Castell de Burriac

CO és, gréu Complança de Missenyor En Raymon de Montverdós, e de Missenyora la Comtessa Na Guiomar de Costabona, accayguda en lo Comtat de Valhespir envers lany de gracia de MCCXIV.

PREFAÇI DEL AUCTOR

O que vos conteray, fó sdevengut non pas luny de gentil e fermós vilatge del veçant pirinench en lo Comtat del Valhespir, lo bon tèmps quels tro-vayresembaumaven layr de meraveyles ab sùes cançons damor e de gesta adreçades a honestes e fermoses dames e braus e forçutz cavaylers; lors, que a redós los Casteyls des Comtes e Barons e altres Senyors naissien tembrosès com en los champs quan neu se fón tendres ponçeyles, los vilatges e ciutats e pobles quen lesdevenidor yorns de fama apportarien a linvicta Catalunya. E per qué vos servatz dolça tristor de tan greu ligen-da, escrita la havem en la beyla parla catalanes-cha daqueyls temps ya fors lunyans.

E açò dit, legitz.

COMENÇA LA COMPLANCTA

EN séu Casteyl que havia nom Costabona car, ses-quea a mig ayr dun aba-ssó des muntanyes rega-lades, vivia lo Senyor de la Comarcha, hom fares-tech e groyler e fors leg e veyl, que nera fama af-fers havia amb lo malig-ne sprit, Senyor Deus nos quart deyl, pus enyamay al Sant Sacrífissi

de Missa non pas assistia, e per res flastomava com los serrahins.

Lo Comte Bernat, que aysí havia nom, una filha havia, Na Guiomar, tant gentil, tant bona e fermosa, que fama de beylesa lur bentost lausada fó per pus destres trovayres del Re-yalme, e per çò mants foren los nobles donzeyls venguts de totes terres chrestianes pre-tent en noçes la beyla Comtessa, mas negún havia tant poder com lo veyl Comte avariçia-va, e casqun partia anmenant se dolçor inafa-ble daqueyls sguards pus negres encor que nit tampestosa, tantost Na Guiomar romanía al finestral de cambra sua condolent seu mal fat e sguardant pus luny encor daqueyla plana qui presonava adés florien beyles gativançes sues, e somiava terres que enyamay vistes havia e una veu de donzeyl fors dolça e blana qui en scahentes trobes plenes de foch damor, lausaba gentilment serena fermosor de lur visatge de verge. E gran blavor del çel vernal reflectia en seu sguard que enyamay paregut veyretz, tan-tost loreg fahent splendor mil cayres des dea-mants de rausada que a penjoys tornassola-ven les flors, sbuylava seus cabeyls daur qui voleyant solts semblaven loriffama de baylesa e jovenor.

Non pas gens lunyat de lesmentat Casteyl de Costabona e sus grosses peyres bastit, ney havia un altre, quin Senyor, qui havia nom Raymon, nera un gentil Cavayler, jove, galant e fors brau tant com savior e entès en maneg de totes armes.

E com tants altres, Cavayler Raymon smet hach de gentilor de Na Guiomar, e per sguar-dar la un moment anch que fos, partí un yorn ben matinet de lur Casteyl, que com he dit

dessús sen squea sus grosses peyres, e devaylant prest les rampes passà galopant la gran planura e desempús lo pont sus del Gorch Blau, e encontinent fiu via per domenys de Comte Bernat çercant aqueyla donzeyla qui non pas conexia encor e per eyla havia ya damor inefable que fahea li somniar arreu, adhuch en la capeyla, lors que a peus de Senyor Deus pregant vahea la Sancta daqueyl retaule tant fermosa, tant gentil, seus uyls blaus de pietosos sguards, seus cabeyls daur e un cahent de dolçor tant rar, que an eyl semblava li aysi seria Na Guiomar a qui tots trovayres, fama nera, non encontraven prou de motz scollitz per a lausar casqua de lurs sublins meravayles.

Mas com a gros inimich de Comte Bernat, per qué veyrel non poretz, sarredoçava en los bosquets quen grossa abundor hey havia, ben encavaylat en son pus beyl corçer e armat de punta en blanch ab lhança e scut e la mayla de bruniit açer que tornassolava de vius desteyls lo Sol tot yust ixquent en luntaneza. E aysi, arribat que fò prè lo Casteyl, scondit en uns floritz maryals sperà quen sortís Na Guiomar, la Comtessa somiada.

E non pas gens sperà, pus encar lo Sol non era pas del tot exit, ovirà gentil encontorn deyla qui çercava daçí daylà gayes floretes de rausada frescals encor, e fama nés que tantost flayrava pus encloses ponçeyles, sèn sbadeylaven adés enbaumant loratge daflayres enbriagadors.

Cavayler Raymon, fermosament lagenat, non sapia pas cosa dir, car a séus uyls pus beyla, pus gentil nera encor com eyl somiat la havia, e adés fò pres damor. E lavors, a seu devant mostrand se, que primer fort sglay ne hach, yo non ne sé pas çò que poretz li dir, mas, dix li parlà de faysò tant dolça, que Na Guiomar bentost retuda nera en braços seus corresponent de plè lamor seu, lamor daqueyl donzeyl qui per colp primer lograt havia dexondir en seu cor virgo, los turments, lo penar, e los joys e passions e folies sublins dinnamorada.

E des aycesta yornada suvintment encontrarent se, ab gran content e plaer de lurs ànimes innamorades

Per sua dissort, Comte Bernat smient hach de lurs amors, e muntant en groylera iræ, dix los maldí dihent bruticies e malefissis, deyl e deyla e dabduys ensemps, flastomant com un serrahí, e lo malvat ne fiu serment de ben vengear se, faent a Cavayler Raymon un scarment quen fahés faresa a tots nescuts per aysi punir aytanta gosadia. E lavors fò quan en nuytada duyubrí que néu primerencha tota terra enmanteylava; lors que Missenyor En Raymon vers son Casteyl fahea ruta desempús haver passat gaya stòna ab Na Guiomar e haver parlat fors damor e altres coses abduys ensemps, fiu mig enrunar e desempús ben ocultar ab néu lo pont sus del riu lahont Cavayler Raymon

passar havia, ab linferral intent destimbar lo en pus pregón del gorch spaventable e aysi mois encontinent.

E malhaurosament, tot fò com lo malvat Comte volrayt, car adés Cavayler Raymon, fruhint encor lencís dels dolços motz de laymia lo pont petgeà, e sos peus çedí e tombà a labim roçegant cavayl e cavayler ques perderen bentost en fermes remolins quen aytal paratge fà lo saltant immens.

Na Guiomar, muntant en gréu desesper, fors lo plorà, e abundoses flors e lhàgremes dix hey veçava en aygues que amor robarant li tantost floria, e contestida e conçirosa e non ne porent pas surviure desconhort e penar que daçò hach, vida monacal ne fiu e aysi pregar per eyl qui tant aymat ne havia en vida com en mort.

E fama nés que tuyts anys en la ornada aytal, en pus pregón del Gorch hont aygues han blavor pareguda a firmament, per çò e non per altre cosa appellat Gorch Blau, ix una veu menaçadora qui ret lo Comte Bernat, e desempús sdevé dolça e blana e en mig gran bruhit des aygues dix gentilment com solia ans: —Guiomar, benamada Guiomar...! e sen svaex penosament com si anàs a scondir se en les entranyes de terra.

Pregatz per eyl.

CI finex la Complanca de Missenyor En Raymon de Montverdós qui traydorament hach de moir a mans de linferral diable com fò lo Comte Bernat lavors que abastat havia benhaurança, e de Missenyora Na Guiomar, la Comtessa fermosa e gentil a meraveyla qui fahel laymador, ne gens dubtà en consagrar ànima lur a Senyor Deus, en membraença des hores dolces que ensemps ab laymador passat havia. E are, tots que açò legít hayatz, pregatz a Dom Deus e son filh aymat Senyor Yessu Christ e sua Santissima Mare Madona Sancta Maria e los Sancts e Apostres que en gloriæ los hayen, Amén. AMÉN.

AYSI parlava veyl hom quen aytals paratges viu, un yorn quen pelegrinatge seguí per aqueyla comarcha vahent encor les restes de pont sus del Gorch Blau que tost temps brama plè de fera rabia.

JOSEP RADUÁ I MAYMÓ,

Dibuixos d'Antoni Bulbena.

Excursió al Montseny

Al iniciar la Secció Excursionista el projecte d'una excursió al Montseny, trobà desseguida favorable acollida en totes les Seccions de l'Entitat, i amb gran entusiasme es començaren els preparatius.

I ens trobàrem el dia 8 de Juny encaixonats en un vagó de la línia del Nord, fent via cap a Balenyà.

Arribats a Balenyà ens dirigírem seguidament a un hostel on teníem unes tartranes encomanades, que foren preses per assalt en mig de crits, empentes i rialles, mentres des d'una finestra una donzella bruna, d'una extremada bellesa qui causà la nostra admiració, ens contemplava, somrient de la nostra indumentaria, alegria encomanadiça.

Per fi partírem i ens endinçàrem per una carretera llarga i polsosa, sota un sol xardorós, camí de Viladrau. Balenyà era lluny, ja quasi no's veia, i encara els nostres ulls enyoradiços presentien la gentil figura d'aquella donzella amb aquell somriurer satisfet.

El paisatge s'anava descobrint als nostres ulls meravellós; algun company, més *excursionista* que'ls altres, seguia a darrera nostre a peu, per a millor fruit d'aquelles belleses naturals.

Arribàrem a Viladrau al migdia. Al entrar, uns vailets colrats pel sol ens guaitaven encuriosits i unes

Viladrau

Torrent de Sant Segimón

Sant Marsal

Fots. J. Farré

Turó de les Agudes—Fot. J. Farré

dones hò i aixugant-se les mans amb el revés del davantal sortien als portals atretes pel nostre rebombori. La vila, tota endiumenjada, tenia un aspecte contrastant. Al caràcter pagesívol que li donaven les seves cases i habitants, unes damiselles estiuuejants, plenes d'el·legancia exquisida, li encomanaven tota la gracia ciutadana.

Visitats els principals contorns anàrem a dinar, i en havent

acabat, emprenguerem el camí vers a Sant Marsal. A mida que anàvem avençant creixia la nostra admiració per aquells paissatges; tots artistes d'ànima, ens sentíem corpresos per tanta bellesa.

Queia mandrosament la tarda quan distingírem Sant Marsal; recollida i magestuosa s'alçava l'hermita, que'l sol de la tarda li donava un tò daurat d'or vell, de cosa antiga. Reposàrem una estona i altra volta emprenguerem la caminada vers a Matagalls, on llegírem aquelles estrofes del gloriós poeta que immortalitzaren aquella Creu. Finia el jorn, i tinguérem d'apressarnos per a arribar a Santa Fè, on trobàrem el repòs que començava a mancar-nos.

L'endemà de bon matí, emprenguerem l'ascensió

Faixeda de Santa Fè—Fot. «Ori»

Passera de la riera de Sia, Fè—Fot. Armengol

Prat de Santa Fè—Fot. «Ori»

Santa Fè

a les Agudes, amb totes les peripecies de desconeixement de camí en unes vessants com aquelles. Quan al fi hi arribàrem, satisfets, nostres cors bategaren de sorpresa. Ara es veia tota la grandiositat del Montseny; als nostres peus tota la plana de Vich s'extenia immensa, i al nostre davant el Pirineu s'alçava magestuós i llegendari; els pulmons s'amaraven d'aquell aire fort i sà i ens sentírem lluny de

Salt de Gualba i Gore Negre

la vida agitada de ciutat com si mai l'haguéssim viscuda. I allà, en mig d'aquelles valls i muntanyes on fins les pedres més petites ens parlen de Catalunya, ens florí als llavis amb tota l'ànima i orgull el nostre himne patri.

Tornàrem a Santa Fè, i després de dinar emprenguerem la devallada cap a Gualba passant pel Gore Negre i Salt de Gualba, i arribats en aquesta vila, dirigírem per darrera volta els ulls al Montseny, que's contemplava amb tota sa grandiositat en la claror incerta del jorn morent.

Montseny, muntanya sagrada de Catalunya: Abans de que m'acollíssis amorosament en ta falda; abans de que aspirés a tot pulmó els teus aires purs, i assaborís la neu fosa de tes aigues gemades, i em trobés perdut entre tes boires blavoses i atapaïdes, escoltant la dolcíssima cançuneta de tes fonts i els teus ocells, el meu cor ja t'enyorava i et pressentia...

Si voleu admirar com es mereix la nostra Catalunya; si voleu fruit de l'incomparable espectacle de besar-la amb vostres ulls i amb vostre cor, pugeu al Montseny; pugeu-hi, que si no l'estiméssiu prou encara la nostra patria, jo vos asseguro que quan devallareu haureu après a estimar-la com es mereix...

R. R.

Gualba

Fots. J. Farré

SAGRISTÀ

Té'l rectó a la sagristia
un retaule arreconat;
lo retaule té una imatge,
que'l meu cor me té robat.

La imatge es la d'una santa
que se sembla mólt a tú;
sagristà m'he fet per' vèurela,
¡ey! no ho digues a ningú.

Que puix tos pares no volen
que jo't vinga a veure al hort,
de genolls devant la imatge
podré desfogar mon cor.

La gent hi du presentalles
y algun ciri ben guarnit:
jo hi duch poms de flors boscanes
y la flama de mon pit.

Lo rector mon zel estranya
pero'm té per bon xicot;
les velles pensen y diuen
que só un jove mólt devot.

Dexa dir, dexa que pensin;
mes no digues a ningú
que allí dins ¡Deu m'ho perdoni!
més que'n resar penso en tú.

(En aquest treball s'han respectat les normes de l'autor).

JACINTO TORRES y REYATÓ.

ELS TEUS ULLS

Aquesta nit passada, vida meva,
no et pots pensar lo que m'has fet sofrir,
ja que cada mirada vibrant teva,
com un punyal se m'ha clavat al pit.

Jo no escoltava al drama ni a la dama
que amb sos companys jugava la funció;
perquè escoltar el drama? que més drama
que'l drama que passem entre tu i jo?

Del teu esguard, poruc, jo prou fugia,
que els nostres ulls de foc no admeten frec;
i a cada volta que la corrent s'unia
ceg em deixava la força del llampec.

Al arribà al final de l'espectacle
el còs teu i el còs meu s'han separat,
però les ànimes nostres, per miracle,
en tota aquesta nit no s'han deixat.

I quina nit, amor! En món deliri
t'he estat petonejant continuament;
i això que pel meu cor és un martiri,
m'ha fet sentir el goig del sofriment.

No em miris més del modo que tu em
[mires,
t'ho demano per Deu Nostre Senyor;
no vulguis sospirar com tu sospires,
que cada sospir teu m'arrenca el cor.

Aparta el teu mirar quan foll et miro;
mostra'm un falç desdeny en el parlar;
no escoltis el meu cor quan jo sospiro
ja que el destí no ens vol deixà estimar.

.

Mes, ai, no ho facis, no, que em mo-
[riria,
car la llum dels teus ulls són l'aliment
que fa reviure amb goig l'ànima mia
bo i morta de passió pel sofriment.

Mira'm com m'has mirat la nit passada;
mata'm, però mirant-me fit a fit...
Rê em fa sofrir així, que en ta mirada
veig tot un cel d'amor en l'infinit!

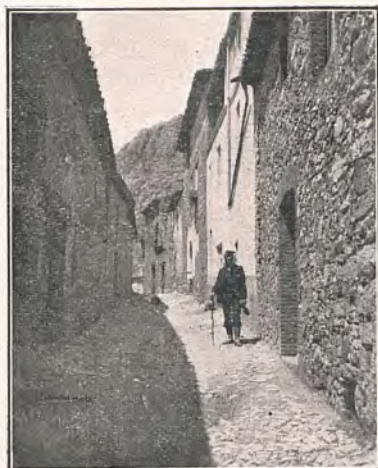
SALVADOR BONAVÍA.

Esparraguera—Fot. D. Puigdemongas

MONTSERRAT

Diu l'adagi «que no és bon català qui no ha estat a Montserrat»; per això els consocis del Niu, plens de catalanitat, anaren a la Muntanya Santa, i perque tingués la excursió la seva nota típica, sortiren de Barcelona cap al tard, i de nit s'emprenqué la caminada des de Martorell cap a Esparraguera i a Collbató i als Bruchs, de

Collbató—Fot. F. P.

Baix, del Mig i de Dalt, fins a l'ermita de Santa Cecília. S'arribà fins aquí *piano, piano*, a la claror morenta de la lluna; s'esvaïren les ombres de la nit i clarejà allà al lluny el nou jorn i entre el xiuxiueig dels rossinyols i garrons, es pujà per la escabrosa canal de Santa Cecília fins a Sant Geroni, la miranda de Catalunya.

Des d'aquesta altura (1236 m.), on hom sembla trobar-se *camí del cel*, contemplarem el despertar de la nostra terra; muntanyes i més muntanyes, boires que s'esqueixaven, penyalars que sorgien d'entre un mar lletós, i el sol que's batia amb tota sa poixança descobrint-nos un panorama esplèndid. Als nostres peus el Gegant Encantat, més enllà el Camell, i a sota la carretera de can Massana; a l'un costat l'Observatori, situat a una altura quasi bé pariona al mirador; a l'altre costat els cèlebres ecos, a quin terratremolós ressò es deü en bona part l'èxit de l'acció del Bruch.

En marxa cap al monastir passant per un idíllic caminet, per entre quina verdissa vegerem el Cap de Morí i el Cavall Bernat al darrera, arribarem a la Plassetta dels Ocells, i després de fer pa i trago i haver tastat les *Aromas*, seguirem la dressera menaçats constantment pel Cap de Moro, pel Gorro Frigi, per la Panxa del Bisbe, fins arribar al Pas de trenca barralons o dels Francesos. Aquí deixarem la vall propiament dita de Sant Geroni, per a començar a baixar graons i més graons deixant allà dalt els records de les ermites de Santa Agna, Sant Benet, Sant Salvador i la Santíssima Trinitat.

Mirador de Sant Geroni

Ermita de Sant Geroni i Observatori

Fots. J. Farré

Sant Antoni: els ecos
Fot. J. Farré

Cap de Mort
Fot. Carcassona

Des de la cova de Sant Salvador—Fot. F. P.

Ja s'ovira el monastir, ens hi apropem, el Vía Crucis a la vista, l'hospital i cementiri; ja hi som. Un petit repòs a la Font del Portal, després travessem aquest i som ja en el recinte de's monjos. Les pàgines dels encontorns ofereixen llurs mercaderies — pollastres, conills, ous, verdures—als habitants del monastir; dalt de són pedestal Maria Immaculada sembla mirar-se aquest espectacle amb complacència;

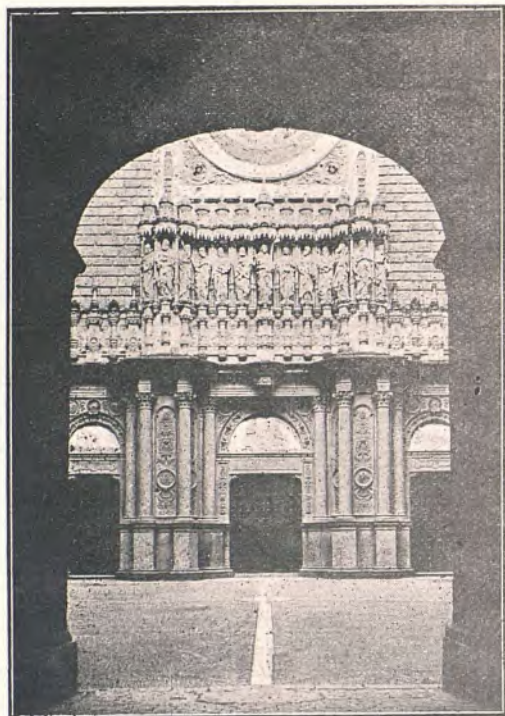
Camí dels Ocellets
Fot. E. Casamitjana

altres hostes van cap a missa, i nosaltres, abans de donar al còs el descans que necessita, anem a retrer homenatge a la Moreneta, la regina de cels i terra, la patrona de nostra aimada Catalunya.

Complert aquest deure, anem a recórrer totes les dependències del monastir i a donar una ullada al mirador dels monjos, al extrem d'aquell hort emmarcat per xiprers, semblant a una tela de l'eximí Rusi-

Pas dels Francesos — Cavall Bernat i Panxa del Bisbe — El Monastir des del camí de Sant Geroni — Fots. J. Farré

Façana de l'església

Fots. J. Farré

Des del claustre de l'antic monastir

ñol; ¡quina perspectiva sobre la vall del Llobregat! Sant Vicens, Monistrol, Vacarissas, Olesa... i el Tibidabo. A la vista també i molt d'aprop, el *Caral Bornat*

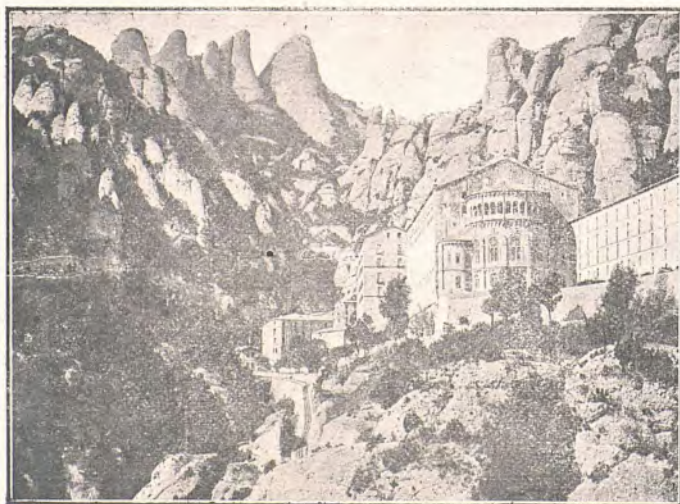

(verdadera etimologia del Cavall Bernat). Tornem endarrera i *fiquem el nas* a les capelles de Sant Iscle i Santa Victoria i dels Apòstols, dediquem una saluta-

(En el centre)

El Rosari de l'aurora per la escolania

Fot. E. Olivé

Vista general del Monastir

Fot. J. Farré

Capella de St. Iscle i Sta. Victoria
Fot. V. Olivé

Hort dels monjos

Cavall Bernat
Fot. F. P.

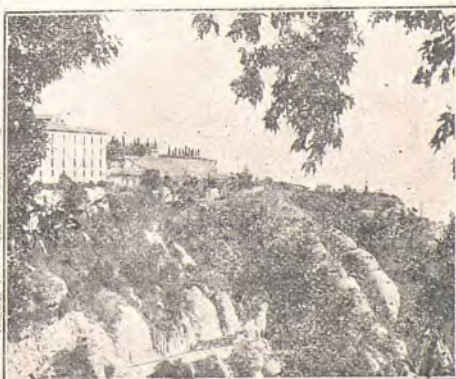
ció al monument dels herois del Bruch i tornem al monastir.

Decidim anar a dinar a Sant Joan, però abans fem una ràpida cursa pel Vía Crucis, de línies senzilles i monumental alhora, essent d'un efecte admiratiu el que representa l'escena capdal del Calvari, profanat inconscientment i unànimement pels *veraneantes* que s'hi fan retratar amb poses ridícoles sobre les figures de les Santes Dones.

L'atrevit funicular, obra del nostre amic l'inginyer En Josep Grau, ens porta cap a Sant Joan. Verament és una obra admirable que no enveja res a les de l'estranger; s'ha construït aprofitant la vertent natural de la Canal dels Avellaners i arriba a un 70 % de desnivell, i com que quasi la totalitat de la línia està muntada enlaire sobre soports de ferro i d'obra, causa un efecte meravellós. Sortim al camí de Sant Geroni i

Ermita de Sant Miquel

Monument a Maria Immaculada — Una perspectiva del Monastir — Monument als herois del Bruch — Fots. J. Farré

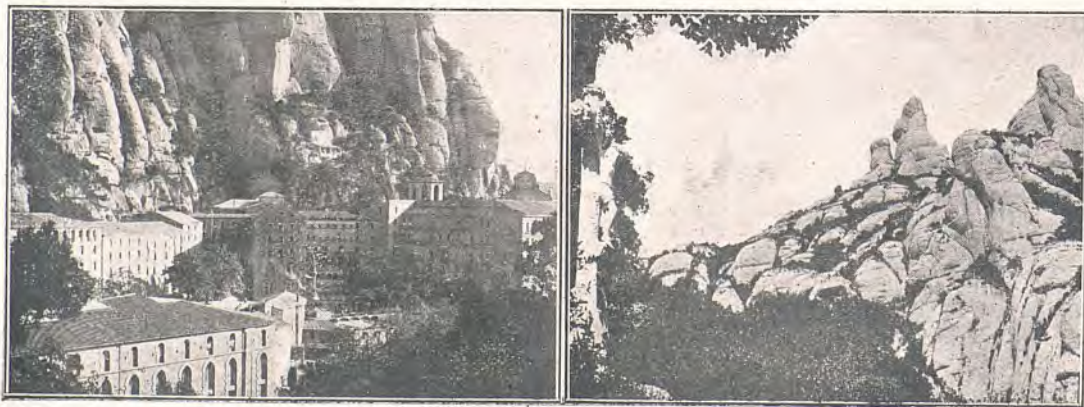

Via Crucis — Fot. Carcassona

ens dirigim cap a Sant Joan, travessem els menjadors, cuina i galliners construïts en les junctures de les roques, pujem per la escala de Jacob i fins al mirador de Santa Magdalena, des d'on disfrutem d'una nova perspectiva sobre el curs del Llobregat enllà de Martorell i sobre la línia del carrilet d'Igualada.

Després de dinar desfem el camí fet abans, però en lloc de descendre pel funicular, retornem per l'antic camí de ferradura de Sant Geroni, fins a Sant Miquel, un altre mirador sobre una afrau temptadora. Una visita i unes quantes pedres al maltractat Fra Garí, i a descansar, que ja'ns convé.

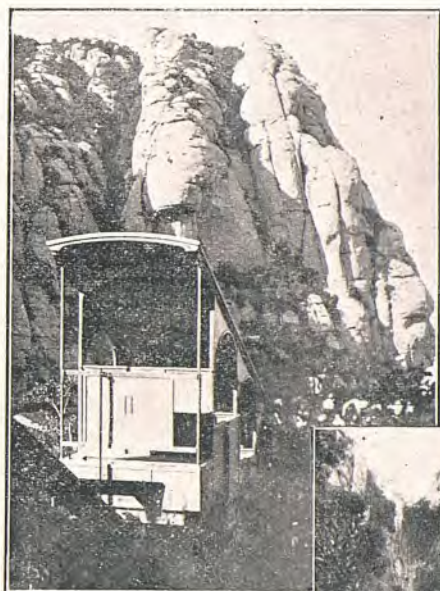
*
*
*

Perspectives des del Via Crucis — Fots. Carcassona i Farré

Ermita de Sant Joan—Fot. J. Farré

Funicular a Sant Joan

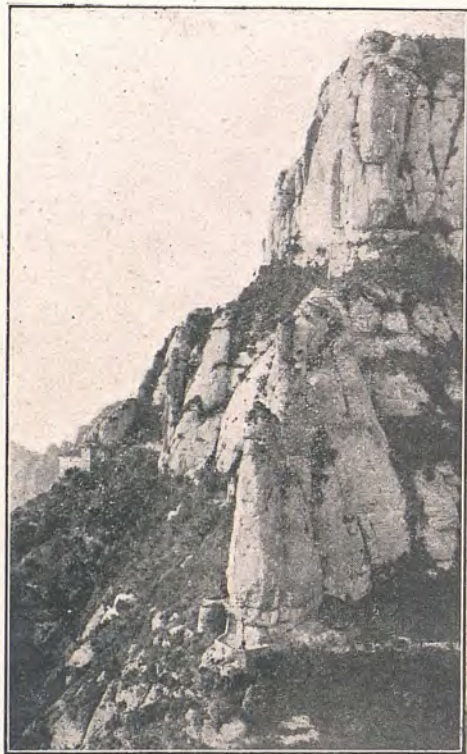
Fots. Farré i Carcassona

De bon matí ens desperten els sons d'una orquestra i unes veus infantils que sota les nostres finestres apar que'ns cantin caramelles: és la escolania i el Rosari de l'Aurora. Ens vestim volant i a la església falta gent; però no n'hi falta, puix tothom hi és a missa, al ofici, a comunió i al besamans, cerimonia d'un efecte que corprèn, que'ns empèfiteix, en presència de la miraculosa Moreneta; restem callats, i tot mirant aquell sostre d'en Llimona, ens imaginem fent també la nostra corrúa i demanem *in mente* a la Mare de Deu el perdó de nostres faltes i fem propòsit de no reincidir i desitgem poguer-li fer present de nostre agraïment per la salut conservada, per la sort de nostra vida, per qualque felíç aconeteixement.

Perspectives des del camí de Sant Miquel — Fots. J. Farré

Camí a la Cova de la Verge—Fot. Carcassona

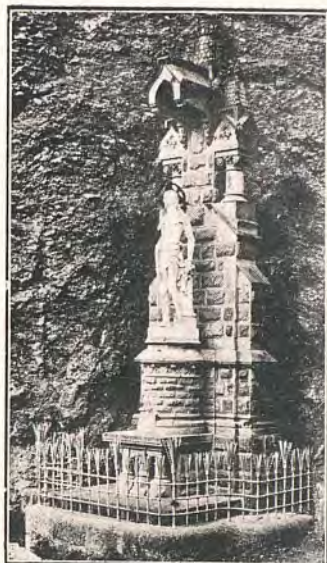
Quart misteri de Goig

Entrada a la Cova de la Verge—Fot. J. Joan

Quint misteri de Goig—Fots. Carcassona

Segón, quart i quint misteris de Dolor

A continuació anem a seguir el Rosari Monumental, on cada misteri és una obra d'art; allí hi han posat el seu seny i la seva mestria els nostres millors escultors i arquitectes: Vallmitjana, Aiché, Puig i Cadafalch... Som a la Cova de la Verge; l'ambient i la quietud que allí es respira ens predisposen a l'oració i li dediquem el més fervent adeu.

El dinar d'avui no és tan aixalebrat com el d'ahir; és que s'acosta l'hora d'abandonar aquestes muntanyes i en sentim recança; l'hora en que acudeixen a la memòria el record dels parents i amics que hem deixat a Barcelona i als que cal portar quelcom per propi sentiment o per la inveterada costum de demostrar que hem estat allà on diem. Anem a compres i ens emportem la

Segón i primer misteri de Gloria — Fqts. Carcassona

Línia del
cremallera

Monistrol a vol d'ocelli

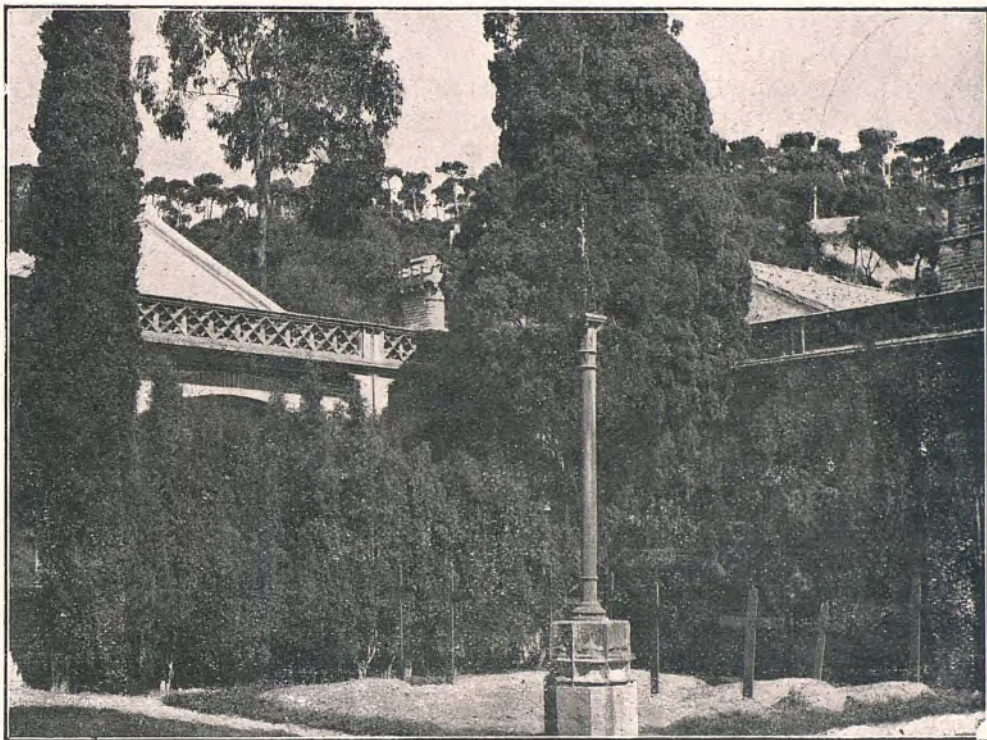
meitat de les existències (albums, llàpissos, postals, medalles, etc., etc.)

Al cremallera i avall. Abans d'entrar a la foradada dels Apòstols, una darrera ullada al monestir, tancat pels penyals de Sant Dimas, Sant Jaume i Santa Magdalena, i el recte esboranc del funicular de Sant Joan; després el descens paulatí del cremallera per l'atrevida línia tallada al marge d'altures vertiginoses. Dominem a Monistrol com des d'un aeriplà. Al encreuament de la carretera firem uns centímetres an aquell gocet que impertorbable, amb la bandereta al braç, presència diàriament, hivern i istiu, el pas dels convois ferris, sensibilisant el cor dels viatgers, en benefici del vell guarda-agulles, de qui ningú es recordaria si no fos pel gocet.

Arribem a l'estació de Monistrol; un petit alto per contemplar encara el Cavall Bernat i els pics de Sant Geroni. Cap a La Bauma i Castellvell i Vilar, i al tren del Nord. Montserrat s'esfuma i la vista voldria traspasar les boires capvesprals per continuar veient la Muntanya Santa; després l'esperit sent enyorança, i abans d'arribar a casa ja's fan nous propòsits de repetir la visita.

La Bauma — Castellvell i Vilar — Fots, J. Farré

LA MEVA CEL·LA

En tos braços florits,
petita cel·la blanca,
qui dorms al bell racer
de l'Abadía santa;
lluny del món i el pecat
i profanes mirades,
vull fer vida d'amor
que és vida regalada.

*
* *

Oh! els qui passeu pel món
sense alça els ulls enlaire,
i folls, i assedegats,
amb l'ànima malalta

feu el vostre camí
d'espines i d'esbarzes,
polçosos els cabells,
sagnoses les petjades;
si voleu reposar
ma cel·la és bona estada.
Oh! quina dolça pau
que tota ella regala!
Amunt, germans, amunt!;
deixeu la terra ingrata.
D'aquí es veu millô'l cel
i vola més bé l'ànima.

JOSEP M.ª MONTANYÀ.

Fot. Carcassona

GENT NOSTRA

Continuant les exposicions individuals inaugurades en nostre Estatge, en Peré Casals ha exposat unes teles (olis) mereixedores de tot elogi. L'art d'en Casals és, en el nostre concepte, l'art de la sinceritat. Quan ell se sent impresionat, traspasa a la tela çò que li ha donat el moment de la inspiració sens adornar-ho amb estridències ni refinaments artificials, per çò que donen els séus quadres la sensació d'un temperament jove, al ensemps que reposat. La obra afalagadora del nostre amic, nosaltres creiem que arribarà a ésser complerta, puix els séus començos són ben fonamentats. La tela que reproduïm n'és una mostra ben palesa.

Una de les teles de la Exposició d'en Casals

De la darrera Exposició d'Art

Lo llauter (inspirat en la persona i obrador del famós Esteve Maire, lo Stradivarius català),
quadre d'En Soler de las Casas

La conversió de Nínive,
quadre d'En Francesc Arola

REDEMPCIÓ

A D. Artur Sanfeliu, amb
tot el respecte i agraïment.

Quan després de la jornada feixugosa del treball quotidià, arriba a casa, l'espera l'esposa carinyosa enlaira en sos braços l'infant ros que somrient belluga les seves cames rosades i flonjes; lo primer que fa és agafar aquell fill i el besa devotament com una reliquia, tot dient-li unes paraules barroeres plenes d'amor que l'infant no comprèn, però el fan somriurer bonatxosament. I al besar aquell fill amb devoció, els seus ulls brillen amb agraïment, un agraïment que bé l'explica prou bé la seva vida.

Jamai son ànima havia gosat ni de l'eco d'una veu amiga ni son front havia sentit l'escalf d'un bes. Orfe d'amor havia vingut a la vida i orfe d'amor havia viscut. Al venir al món, segurament un home l'hi havia negat son nom, i la seva mare, doblegada pel pes de la vergonya de la seva falta, l'havia abandonat, potser amb recança, mes l'havia abandonat. I havia anat pujant alenat en son esperit un aire d'indiferència per a tothom.

Més endavant, quan a la fàbrica els seus companys li havien ensenyat a odiar als rics i als poderosos, imatges fosques de rencor i odi que no coneixia, s'anaren apoderant poc a poc de son cor.

Mes vingué l'amor. En la ruta diària vers el treball, veigé venir una dona senzilla, hermosa; una impressió desconeguda, una cosa fins llavors ignorada, feu que sos ulls se dirigissin vers els d'ella, que's dirigien als d'ell també per una força oculta i misteriosa. D'aquell jorn en avant, cada dia es trobaven i la desconeguda passà a ésser una bona amiga que somreia vergonyosament al trobar-se amb ell, qui sentia tota la frisança del desig de dir-li quelcom, de parlar-li; i vingué el jorn que va aventurar-se a dir-li la primera paraula i fou ben correspost, i nasqué l'amor tímida i cresqué ufanos, i aquella ànima xorca sentí l'escalf d'un amor immens. Fins el jorn venturos que sos braços nervuts estrenyien l'esposa torbada i complacenta.

Mes aquella unió amb l'amor no havia esborrat aquelles falses doctrines i sentiments d'odi que els seus companys li havien dat a conèixer.

Un dia a la societat, entre quatre exaltats, es conspirà contra aquell burgès que deien que's explotava, i l'etzar, que feia temps havia escollit una víctima, designà a ell, que decidit i plè d'entusiasme, marxà a casa seva per a complir sa missió.

Quan al darrera aquella porta l'esperava una nova ben diferenta de lo que allavors per son cap barrinava.

La esposa, entre alegre i vergonyosa, li notificava el primer sintoma del fruit dels seus amors que sentia en ses entranyes. I al rebre aquella nova, semblà que tremolava de çò que havia de fer, no per ell, sino per aquell fill, i per por d'acovardar-se, fugí... fugí... depressa, sense abraçar a sa esposa, que li haguera semblat

al fer-ho sentir el plor d'aquell fill en les entranyes d'ella, fugí per a complir el deure que havia contret.

Arribà mig boig al voltant de la torra on vivia l'amo i saltà la paret endinçant-se després amb precaució, quan el sobtà remor de veus humanes; s'hi anà atansant, i per entre uns arbres veigé una escena que'l feu recular instintivament. L'amo, la seva víctima, el que deien tan dolent, estava amb un nin, el seu fill segurament, sentat damunt la falta acarant-lo apassionadament. I al recort d'aquell fill seu que havia de venir al món, d'aquell fill que ell tant esperava, sentí compassió per aquella criatura que no tenia cap culpa si el seu pare s'havia captat l'odi dels demés. I unes llàgrimes, les primeres potser de la seva vida, vingueren a sos ulls, i els mals pensaments que s'alçaven en les tenebres de la seva ànima, fugien... fugien... per a donar lloc a un alè de bonesa i bons sentiments. I sorí d'allí amb l'esperit ubriagat d'una dolça calma.

Es per això que al besar son fill, els seus ulls brillen amb un brill d'agraïment, d'agraïment per aquell fill que ha salvat la vida d'un home i l'ha redimit an ell d'una vida trossegada i xorca.

JOSEP ROIG I MAS.

ASPRORS

En la seva vida de cràpula refinat, havia adquirit en Mitus un temperament fret, menyspreuant tot çò que constitueix un sentimentalisme més o menys profund envers la desgràcia agena.

Mes no per això quiscuna vegada deixava revelar-se en ell algun instint quixotesc, i així fou que trobant-se un cert dia en un cafè de lo més depravat, oí de prompte un xiscle ofegat d'una dona, seguit d'una riallada de tots els homes que hi havia a l'entorn de la taula en l'indret d'aon venien les veus.

Encuriosit per lo que succeia, es dirigí envers aquell lloc i veigé que un home tenia subgetada barbrament pels braços a una *dependent*, volguent-la besar i ella resistint-se, ja que aquell subjecte estava completament begut.

Al veure en Mitus que aquella munió de gent reia desafortadament contemplant la escena aquella, va rebelar-se contra tots, i dirigint-se al borraxo va invitar-lo a que deixés en pau an aquella dona, obtenint una rotunda negativa acompanyada d'una befarada de vi que'l feu retrocedir uns passos, mes refent-se de nou, es llençà sobre d'ell subjectant-lo per un braç i logrant així descompartir-los, fent rodolar per terra d'una estrebada, an aquell ser que amb els pòmuls descarnats i els ulls brillants per l'efecte de l'alcohol, ni va tenir esma per aixecar-se de terra, arrossegant-se com un cuc immond, escoria de la societat, a qui tot home conscient deuria trepitjar i no aplaudir-lo com feien aquella gent que

l'envoltaven, afiant-lo a que martiritzés més an aquella dona que prou en tenia ja en la vida miserable i viciosa que portava, producte, segurament, d'alguna història estranya.

Aquella dona, al veurers amparada per en Mitus, es dirigí an ell per a donar-li mercès de lo que per ella acabava de fer; i notant-li que estava tremolant i que una llàgrima rodolava per ses galtes, va oferir-se-li per a acompanyar-la fins a casa seva, ja que ella va dir-li que no's trobava aquell vespre en disposició de continuar els seus serveis en el cafè.

Accedí ell, i sortiren tots dos al carrer dirigint-se vers on ella vivia. L'aire fresc de matinada va ajudar a que s'asserenés ella, i arribaren a casa seva, un quart pis esquifit, però arreglat, encar que pobrement, amb bastant gust.

Allí que foren, ella va oferir an en Mitus pagar-li el seu acte amb la única moneda que li era

dable, i quan es disposava a cobrar-ho, sentí a l'habitació propera la veueta plorosa d'un infant.

Veient ella l'estorament d'en Mitus, feu una ganyota que volia semblar una rialla, i va dir-li que era el seu filllet, i que per ell tenia necessitat de portar aquella vida tan desastrosa.

En Mitus, recobrant allavors la seva sang freda, no volgué profanar aquell lloc amb l'impudícia, i dirigint-se a la cambra on hi seguia plorant aquell infant dins un breçolet tot cofoi, diposità una moneda en la maneta que sortia d'entre la roba, i encenent un cigarro es dirigí pausadament a la porta, deixant an ella entretenida en fer callar al seu filllet.

Al ser al carrer aspirà amb fruïció l'aire pur de la matinada, i tot meditant sobre les asprors de la vida, es dirigí vers a casa seva.

JAUME DIVÍ TOLDRÀ.

CRÒNICA DEL MASNOU

Amb gust publiquem aquesta crònica que un volgut amic nostre ens ha enviat des del Masnou, perquè serveixi d'espill aon se mirin les demés poblacions de nostra terra que sols pensen en diversions xorques i foranes.

Heu's-l'aquí:

«Aquest estiu ha estat tan intensa la vida baix tots els aspectes en aquesta xamosa vila, que creiem un deure de patria fent-se'n ressò.

En la primera quinzena de juliol l'il·lustre violinista en Marius de Mateo, amb el concurs del notable pianista en Ferràn J. Obradors, inaugura la tanda de concerts amb un d'íntim en una de les sales del Cassino, que resultà força interessant i deixà grat record.

Vingueren seguidament les festes dites de Sant Jaume amb funcions de sarçuela, sardanes i balls en l'envelat de flors i electricitat, aixecat en el parc del Cassino. Aquest envelat, de una novetat encisadora, fou concebut pel modest emprò eminent dibuixant en Agustí Casals, secundat per voluntariosos i distingits socis del Cassino, guanyant-se tots un sorollós èxit.

El 10 d'Agost la selecta cantatriu Na Mercè Plantada, acompanyada pel seu espòs En Antoni Colomé, ens donà en un concert benèfic, un enfilall de cançons dels millors autors estrangers (fent història del lieder) com ella ho sap fer-ho, i amb fruïció fou escoltada per la gran gernació

acoblada en la formosa sala-teatre del Cassino. Com a novetat en la dita sessió, cal remarcar una cançó fòra de programa, del mestre En Silveri Fàbregas, fill de Masnou, d'un escaient ben catalanesc i factura força moderna, que xardorosament aplaudí la concurrència, fins a obligar a l'autor a acompanyar-la de nou. Trobant-se casualment en el teatre el mestre Borràs de Palau, se li demanà una cançó de les del seu estre, i cortesment hi accedí acompanyant la que té per títol «Volades», amb lletra de Mossèn Cinto, molts anys ha escrita, i que fou ovacionada, ultra per la manera com la matisà la cantatriu.

Els dies 15, 16 i 17, i a profit del Centre Choral, es celebraren lluits balls en l'envelat aixecat en la plaça de la Llibertat.

En la nit del 23 i en una festa a profit dels pobres baix el patronatge del Il·lustre Ajuntament, es presentà en la sala-teatre del Cassino, amb un recital de violí i amb programa acuradament seleccionat pel seu mestre En Joan Massià, el fill d'aquesta vila En Martí Cabús, deixeble d'aquell. L'èxit del jove Cabús fou franc i creiem un deure dir-ne quelcom, amb el desig de que el

23 d'Agost sigui la fita del començ d'un historial que ha de esdevenir pel jove debutant record inesborrable, i ferm propòsit de perseverància fins assolir la consagració mundial. La execució i adhuc la interpretació de la sonata en re major de Haendel que obrí la sessió, fou exquisida, sobressortint e' «Larghetto» per la expressió i afinació impecable. La Romança en fa op. 50 de Beethoven i el Rondó de Mozart, foren dites respectuosament per a cada estil, donant amb això una mostra de seny que no tots els concertistes segueixen. En la darrera part, amb la Romança de Svendsen, la Berceuse, de Faure, i la Precieuse, de Cauperin, que foren bisades, s'acredità de una dicció senyorívola, i amb el Preludi i Allegro de Puignani-Preisler, aon l'artista lluí són mecanisme, clogué dignament l'artística vetllada. Acompanyà amb força encert al artista la seva germana Na Roser Cabús. L'auditori sortí ben complascat fent bons auguris pel pervindre artístic del debutant, que oïrem segurament a Barcelona abans de fugir cap altres indrets.

El següent dia 24 tingué lloc una representació extraordinària de la bonica obra dels germans Quintero «El Genio Alegre», a càrrec de la secció artística del London Bank Sports Club, integrat per distingits joves empleiats en l'esmentat Banc. La distingida concurrència que omplenava la sala teatre, restà força complasada, tant de la interpretació com de la presentació escènica, que foren esmeradíssimes, distingint-se notablement els Srs. Castellà (D. Julio), Gamón (D. Eligio), i especialment el jove senyor Torrente, que amb vis còmica mai apallassada, feu una creació de són rol (Lucio). La senyoreta Calzada i les Sres. Vilales, Garrido i Cortés, que també hi prengueren part, no necessiten de nostre el·logi, doncs de temps tenen llur brillant cartell.

El 31 es posà en escena per la companyia d'òpera que dirigeix el mestre Mazzi, «Carmen», del immortal Bizet. Les Sres. Galán, protagonista, i Taboada, Bugatto i Aceña, lluiaren en els seus personatges, sobressortint la primera. El baríton Sr. Alfonso es guanyà el públic en la sortida del según acte. La veu central, que és la que més pot apreciar-se en la esmentada obra, és bonica i de fàcil emissió. El tenor Alvarez, que ja actuà altre vegada amb «Aida», agradà igualment per sa hermosa i extensa veu, fent-se aplaudir sorollosament en tota l'obra, augurant-li èxits en el pervindre que desitgem veure confirmats a no trigar.

En la vetlla del 4 de Setembre donaren un es-

cullit concert les germanes Na Hortensia Caballé (pianista) i Na Margarida Caballé (violinista), primer premi del Conservatori del Liceu, que fou per la escullida societat aplegada amb devoció, com una nova alenada d'art seriós que embaumà la sala-teatre abastament.

Els dies 7, 8 i 9 de Setembre es celebraren festes a càrrec de la germandat del somatent, amb tir a la rodella, missa de campanya, banda militar, balls a l'envelat aixecat al parc del Cassino, etz., etz.

El dia 21, anomenat Diada Prat de la Riba, que resultà solemnia i no ressenyem per manca d'espai, fou també diada d'art, doncs ultra haver disfrutat de la cobla de Perelada al dematí, l'Orfeó Gracienc ens entusiasma a la tarda amb sos cants. El públic que atapà la sala, obligà al mestre Morera que assistia al concert i al il·lustre fill d'aquesta vila en Lluís Millet, director del benemèrit Orfeó Català, a pendre la batuta per a dirigir obres propies, entre les aclamacions xarдорoses de l'auditori que no's cansà d'aplaudir.

El 24 l'Esbart Folk-lore, baix la direcció d'En Lluís Rigall, executà varies dances típiques catalanes que foren abastament cel·lebrades.

El 28 tingué lloc el darrer concert que clogué la temporada amb força èxit. Era benèfic i en homenatge a la Patrona de Catalunya. Hi prengueren part la exquisida pianista Na Maria Teresa González, deixeble del mestre Fàbregas, aquest mateix acompanyant al culte tenor de l'Orfeó Català En Emili Vendrell, qui assolí un sorollós èxit amb triades cançons, i En Según Pagès, pianista fill també d'aquesta vila, qui fou molt aplaudit per són poderós mecanisme especialment. Donada la importància d'aquest concertista que'ns arribà de l'estranger amb fama, esperem sentir-lo aviat i amb altre programa per a poguer juljar-lo degudament.

Si a tot lo relatat si afegeix els concursos de natació i el de tenis en les festes del Cassino, essent aquest un dels encerts del estiu que feu bullir d'animació la Societat Cassino, ultra els balls de tzigans i els nombrosos concerts celebrats en cases particulars, no's pot negar la intensitat de vida esmentada i en la qual la música ho ha estat en grau superlatiu, per lo que enfocant-ho en conjunt creiem un bon signe per a esperar un bell pervindre a la joventud que's satura d'aquest ambient, sense oblidar els nobles esports que la embelleixen físicament, donant per resultat l'estímul que ha de fer cada dia més gran i respectada la nostra Catalunya.

SMITH.»

Visió general del Monastir

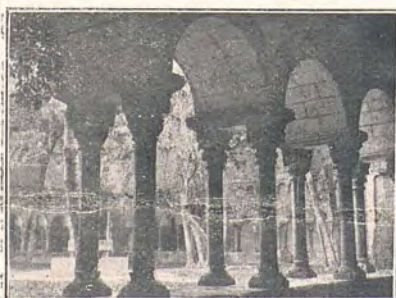
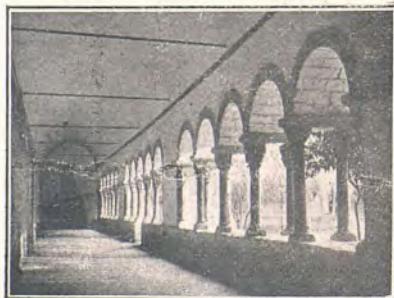
SANT CUGAT DEL VALLES

Des de que el carril de Sarrià ha allargat la seva línia fins a Les Planes i Sant Cugat, aquesta població s'ha vist concorregudíssima per una munió de gent diumengera que amb aires de intel·ligència han passejat per sos carrers *conquistant-la*, invadint el Monastir i trencant aquella serenor que feia de la xamosa vila un dels punts d'excursió més volguts dels nostres *amateurs*.

El caràcter lleugerament informatiu d'aquest número no'ns permet estendre'ns com voldriem sobre l'història i el valor arquitectònic de són antiquíssim Monastir; direm solament que data del segle onzè,

que són temple gòtic i bizantí és un veritable model en el seu gènere, i que'l claustre consta de divuit parells de columnes per banda, amb els capitells completament diferents uns d'altres, tots ells de gran mèrit.

En la sacristia hi ha un retaule de gran valor; en la església diferents sepulcres de abats i grans personatges que figuren en la història de Catalunya; i en la casa rectoral s'hi conserva un ver tresor consistent en joies, quadres, vestidures sacerdotals, etc., etc., de tot lo que prometem als nostres llegidors ocupar-nos-en en altra ocasió com se mereix.

Detalls de son magnífic claustre — Fots. J. Farré

Pàgines artístiques

JARDÍ

Dibuix de F. Ollra, de la S. de Pintura del «Niu Artístic»

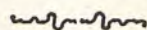
VALLVIDRERA: Pantano.—Camí de l'església.—Església i Vila Joana

Deixem aquest paisatge d'ègloga i anem-s'en a cercar el grat repòs de La Conreria.

També aquí el bon barceloní hi va a dinar-hi; però cò que cerca amb afany l'excursionista és el convent de Montalegre, endinzat en sa fresca vall; lloc de quietud on l'ànima se sent embaumada de fèrvida dolçor, on s'obliden les inquietuds del món extern, sota d'un cel puríssim i bressats pel ritme llunyà de les ones que's debaten a la vista, allà a la riallera platja de Mongat.

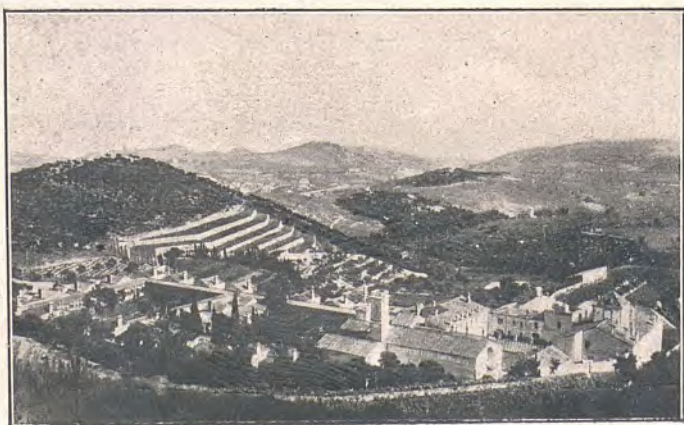
Fots, Carcasaona i Farré.

Vallvidrera i La Conreria

A escassa distancia de Barcelona es troben aquests dos llocs tan agradívols i de tan dolç benestar, que nosaltres hem volgut també fer apareixer en aquestes planes, per ser els més predilectes de nostra gent ciutadana.

Per mitjà d'un còmode funicular vos podeu traslladar a la carena de la serra que separa el Vallès de la nostra ciutat i allí trobareu una munió de xalets i fondes que vos ofereixen bon estatge; baixeu per l'altra vessant i llavors vos trobeu amb la verdadera Vallvidrera, i veieu la seva església, l'atractiu pantano, qualche casa de pagès, qualche casal senyorívol, i aquella cèlebre Vila Joana on donà són darrer sospir nostre Homer, el mai prou plorat Mossèn Cinto.

Carleixa de Montalegre (La Conreria)

VICH

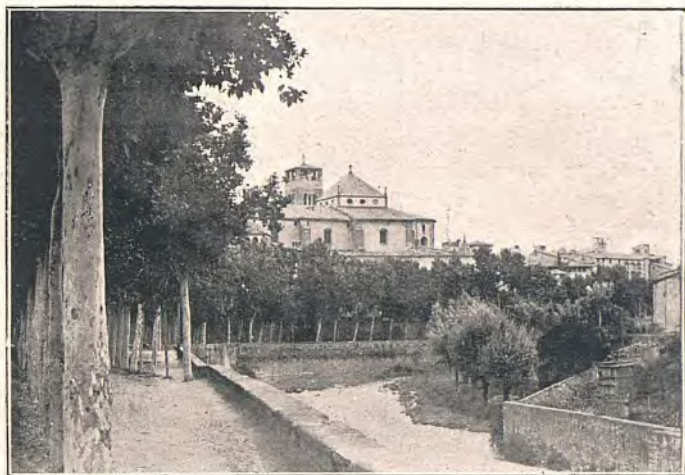
La ciutat de Vich, gloriosa per la seva història i pels homes que en ella han nascut, és la antiga Ausa dels romans, capital de la regió dels Ausetans, que ja era coneguda tres segles abans de la vinguda de Crist, i que era ja poblada en temps prehistòrics.

No tenim prou espai per dedicar-lo com voldríem an aquesta ciutat que prengué una part principal en l'alçament dels il·lustrats acapdillats per Indibil i Mandoní, i que ja en el segle primer de la nostra Era fruïa del dret de municipi romà amb lleis i monedes propies, sota la tutela del Senat de Roma, de quina època s'en conserven interessants documents en el seu Musèu.

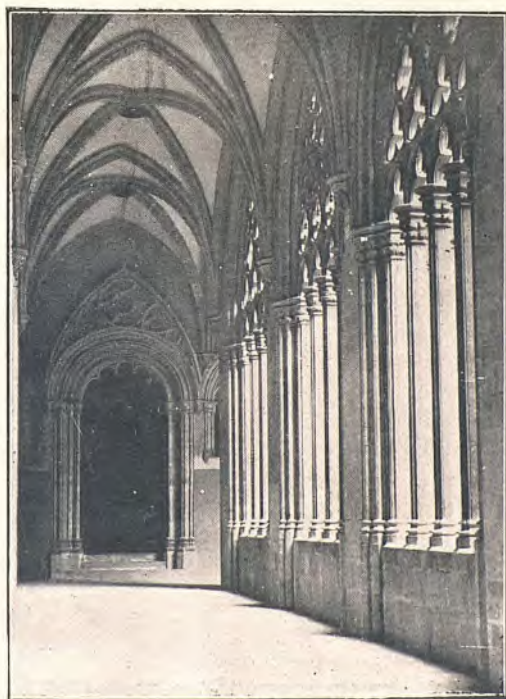
Entre les curiositats arqueològiques de Vich farem esment de la seva catedral amb el magnífic claustre gòtic, un dels millors de Catalunya; el claustre, també gòtic, de l'exconvent de Sant Domingo; el Palau bisbal i el seu important Musèu arqueològic, fundat pel Bisbe Morgades, continuat amb molt de zel pel doctor Torras i Bages, i dirigit acertadament en la actualitat per Mossèn Josep Gudiol; i cal fer constar sobre tot les runes del temple romà que foren descobertes l'any 1882, i que se suposa construït cap allà al primer o segon segle de la nostra Era.

Dels fills il·lustres de Vich debem citar d'una manera especial an en Jaume Balmes que, com tots sabem ha estat un dels més grans filòsofs del temps modern i que la ciutat de Vich ha fet eterna la seva memòria alçant-li un artístic monument al mig del pati del claustre de la Seu ausetana.

Volem també dedicar un record al Bisbe exemplar, al gran patriota que havia fet de la ciutat de Vich la seva estimada i havia omplert de seny tota aquella plana amb les seves pastorals: el malaguanyat Torras i Bages.

Entrada a Vich per la carretera de Barcelona. Al fons el Palau Bisbal
Fot. Carcassona

Claustre de la Catedral — Fot. Carcassona

Sepulcre d'En Balmes — Fot. R. Mas

Final d'una excursió a Tossa

Durant l'any de gràcia que correm i amb motiu de volguer festejar a un brau company nostre vingut de terres de França de defensar el Dret, la Justícia i la Llibertat, després de quatre anys de cruenta lluita, organitzarem una excursió a Tossa.

Estàvem en plena anormalitat; estat de guerra, vaques menaçadores, inquietuds i malestars, que'ns privaren de sortir desseguida. Per fi semblà que la cosa s'aclarís, i encara que no estava del tot restablerta la normalitat, puix persistia l'estat de guerra, com que la impaciència ens dominava, decidírem fer el viatge.

Sortírem de Barcelona amb un òmnibus automòvil que còmodament ens feu lliscar per la carretera de *marina*, passant a les primeres hores del matí per Badalona, Montgat, Masnou, Ocatà, Premià, Vilasar, Mataró, Llanvaneras, Caldetas, Arenys i Canet, on esmorzàrem. Apaibagada la *casussa* i el fret de la panxa prima, continuàrem amb més alegria cap a Sant Pol, Calella, Pineda, Malgrat, i ¡adeu, mar!, cap a Tordera; ¡avall!, en línia dreta, Blanes, i ¡costa amunt! ¡Santa Cristina! L'auto ha pujat amb proesa extraordinària fins aquí dalt i baixa per l'altra vessant amb seguretat pasmosa, guiat per unes mans de ferro, voluntarioses.

¡Santa Cristina! ¡bell paradís de quietud, t'ofereixes com matrona exuberant a tots els que volen gaudir del teu benestar, sots el teu pi centenari, al peu de tos roquissers, sobre ta platja somniadora!

Dinem, i depressa, per a poguer tenir temps d'admirar Tossa. Les paraules es guarden per més tard: cal aprofitar el temps. Altre cop a l'auto, i ¡adeu, Santa Cristina, hermosa visió! Cap a Lloret i serra amunt, embadalint-nos amb aquells esplèndids paissatges, amb aquelles fondalades immenses. Tombem la serra i a poc ovirem Tossa, la *meta*, l'ideal del nostre viatge. ¡Quin efecte no causa Tossa, estesa a la falda i als peus de són far del Cap sobressortint de la costa brava, al que per primer cop la contempla des de la banda de muntanya! Som a la plaça. A saludar a uns amics, a recórrer la platja, a pujar al far. Per entre les runes d'un antic hospital o església, contemplem Vila-Vella, típica i poètica. Som dalt del far; ¡quina vista! ¡quin panorama! Des del tombant de Lloret al de Sant Feliu, tots els espadats! Els Cars, les Illeies, els Estudiants, les coves on sembla amagar-s'hi el misteri... Darrera nostre Vila-Vella; més a la dreta, les cases blanques, rientes, de Tossa nova.

Se'ns va fent tard i hem de deixar aquest espectacle, aquest goig mirífic que'ns atrau i que no abandonaríem. Cap al poble; al passar per la platja, veiem unes barques que's disposen a sortir per a la pesca a l'encesa; ¡nova templatció! ¡Quina dolça nit passada en el

LLAVANERAS: Llac d'en Masriera. — CALDETAS: Torra dels Encantats; Pinar de la platja. — CANET DE MAR: Castell de Sta. Florentina. — Fots. F. P. i J. Farré

mar immens, enfront d'aquests roquissers feréstecs, il·luminats pel foc blanc dels llums de acetilè!

Cerquem el telèfon, el telègraf, lo que sigui, per avisar a casa que no'ns esperin fins a demà; mes ¡oh dissort! la vaga dels empleats d'aquests adminfcols ens priva de poguer-nos regalar amb aquestes llepolies sentimentals.

Cal marxar, però també cal primer fer un *piscolabis* suculent, amanit amb unes quantes ampolles del xampany Llach, el millor de l'encontrada, una de les especialitats de Tossa, d'un gust tan refinat, que ja no ha faltat mai en la nostra taula en altres àpats i excursions. El xampany fa la bullida, el jovent s'engresca, i a la «Joventut Lliure» s'armen sardanes, i es va fent tard; és precis marxar i tothom sent recança de deixar l'hospitalaria vila de Tossa. Per fi, pescant-los d'un a un, podem reunir-nos a les set i mitja de la vetlla, i donem un ¡adeu! entusiàstic a aquella perla de la costa brava; on hem pogut saborejar tan dolços plaers: encant per la vista, gaubança per l'esperit, delectança pel paladar. Surt l'automòvil rabent; dalt de la serra es pon el sol; a Blanes s'enfosqueix; arribem a Hostalrich negra nit. I aquí comença la part desgraciada d'aquest viatge; els fars de l'auto no van bé, i com que la carretera d'Hostalrich a Arbucias està feta una llàstima, anem a pas de tortuga. Havíem d'ésser a les nou a Barcelona i ja són les deu i estem traquetejant-nos camí d'Arbucias, sens veurer la sortida. Després d'haver fet varies probatures per encendrer bé els llums, sens resultat, trenquem cap a Breda, i van passant les hores.

Un alto i un dubte: som en un encrehuament de carreteres i no sabem cap on hem de tirar. Uns comp nys opinen que Sant Celoni és a la dreta, altres que a l'esquerra. Un pal de bifurcació ho indica, però és tan alt que és impossible distingir-ho a la escassa llum de l'auto; per fi es posen d'acord amb la direcció de la fletxa, i en marxa; però ens sembla observar que pujem i no baixem. No triguem gaire en sortir de dubtes: a les dotze de la nit fem la nostra entrada triomfal a Gualba de Dalt. Mentre el xoffer indaga i pregunta, el jovent aprofita els sons d'un piano llunyà per a improvisar un ball amb quatre *gualbenses* badoques, i els madurs comencem a estar amb ansia per l'hora que arribarem a Barcelona, per les nostres famílies, inclús per la nostra responsabilitat.

Arrenquem a dos quarts d'una, desfem part del camí fet, i avall cap a Gualba de Baix, Sant Celoni, Granollers, i són les dugues del matí, puix hem d'anar a poca velocitat per l'escassa llum dels fars. En aquest moment ens recordem que a Barcelona persisteix l'estat de guerra i que passada aquesta hora no's deixa circular ningú pels carrers. Bromejem una mica sobre això però no dura gaire la broma; ens anem ensopint, l'un té fret, l'altre gana i l'altre són, però en realitat és el corcò de l'angunia per casa, pel que puguin pensar que'ns hagi ocorregut, i també més secretament pel que'ns pugui passar a l'arribar a Barcelona.

Passem Sant Fost i Santa Coloma en silenci i arribem a les tres i mitja al fielat del Besòs; un de nosaltres té una idea verament lluminosa i atrevida en aquells moments de foscuria i espaiadiment: baixar totes les corinetes, restar callats i passar depressa pels carrers de Barcelona, allunyant-se del centre de la ciutat. Aixís ho fem i, efectivament, fa l'efecte; passem pel Passeig de Sant Joan amb gran terratrèmol; veiem

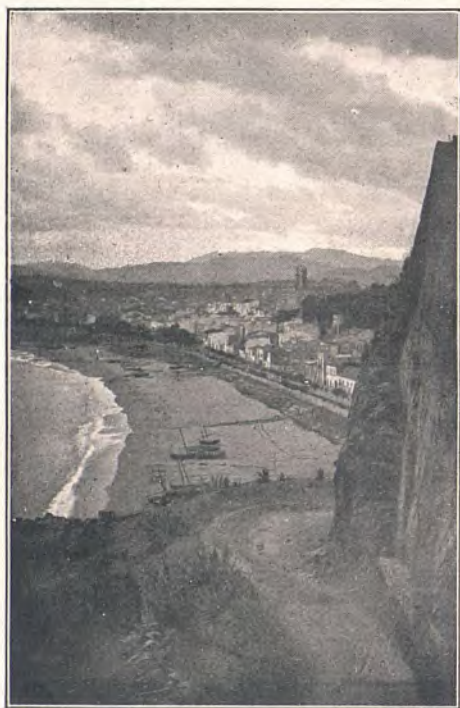
Platja de Santa Cristina.—Costes de Lloret.—
Platja de Tossa. Fots. J. Farré

parelles i escamots de tropa i guardia civil, i no'ns diuen rès, al contrari, fins sembla que s'afileren al nostre pas; segurament ens prenen per un auto militar.

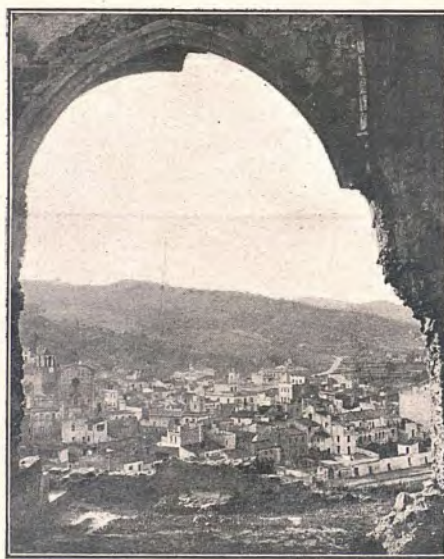
Trenquem pel carrer de la Diputació, i ara l'un, ara l'altre, van baixant cautelosament de l'auto i dirigint-se a bon pas cap als respectius domicilis. L'auto arriba al lloc de sortida; el xoffer respira, el qui aquestes railles escriu també, però abans d'arribar a casa seva, les seves peijades impacients el denuncien i en mig d'una ronda de soldats se'n va a dormir a les colxeres dels tramvies.

A les sis del matí ja tornavem a estar reunits tots els excursionistes, entre mig de tramvies i altres subjectes, que segurament no havien disfrutat com nosaltres de les delicioses sensacions d'un viatge a Tossa.

Roc.

Blanes — Fot. Pons

Tossa — Fot. J. Farré

La Reconciliació

Quan en Raimond sortia del despatx, a la porta del carrer va tenir un moment d'indecisió. No sabia què fer... Un altre dia, sense pensar-s'hi tan sols, hauria emprès calmosament el dolç camí que'l portava a esperar, cada vespre, la seva amor. Ho havia fet molts vespres d'un temps ençà, però aquell, no... La nit abans havien renyit i aquell matí, contra el plaent costum de tant de temps, ja no l'havia acompanyada al taller. Per això ara en Raimond no sabia què fer, i mentre per un costat l'atreia la dolça habitud de cada nit, per l'altre el retenia, immòvil i indecís, l'escena del vespre anterior.

Realment, ara que hi pensava amb tota fredor, el que havien tingut li semblava insignificant, i al cap d'avall no podia considerar-se altrament que com una dolça renyina d'enamorats. Però en Raimond s'havia ofès... La Claudina no devia negar-li aquella amorosa besada que ell li havia demanat, abans d'entrar al portal. Havia estat en và que, amb tota la força i l'ardència que li donava la seva passió, li hagués fet l'apologia del besar. Havia estat en và que li digués que la més dolça demostració d'amor que pot donar-se, és el bes, si realment s'estima de debò. La Claudina s'hi havia negat obstinadament i

quan en Raimond, amb un deix d'amargor, va dir-li que no l'estimava, ella en lloc de contestar, en lloc de protestar, sense dir una paraula va tombar-se i es va ficar al portal. Inútilment va esperar en Raimond que, en essent al pis, sortís al balcó per a dir-li adeu... Aquell vespre no ho va voler i en Raimond, profundament entristit, se'n va anar a casa portant gravada inesborrablement dins el seu cor la fonda empremta d'aquell disgust, el primer que d'ençà del llur festeig havia torbat la serenor del cel del seu amor.

I ara que ja tot un jorn havia passat d'ençà del trist moment, en Raimond, capficat, no sabia què fer: si ratificar la seva conducta del matí i no tornar, per consegüent, a esperar la Claudina, o si, cedint als batecs del seu cor i a l'empenta de tots els seus sentits enamorats que l'empenyien cap al dolç camí de cada nit, devia anar-la a esperar i demanar-li perdó de tot çò que havia ocorregut el vespre abans... Per això s'estava allà, dret a l'acera, mirant sense veure'ls als passants i fixant-se disretament i sense distingir-les, en les esplendoroses lluminaries dels fanals, dels vehicles i les botigues que aclarien el passeig, per damunt del qual la nit estenia el seu mantell d'estels.

Per fi es va decidir. La felicitat del seu amor, bé valia la pena d'humiliar-se un xic davant de la Claudina, per tal d'oblidar el passat i recomençar de bell nou aquelles dolces passejades capvesprals pels flairosos carrers i els poètics indrets de Sarrià. I amb un pas ràpid en Raimond, desfent-se resolutament de la seva meditativa immobilitat, va endreçar el seu rumb cap al taller, com cada nit!... Oh!... quina dolcesa omplenava la seva ànima enamorada en pensar que feia el dolç camí de cada nit i que ben prompte, solsament al cap d'uns breus moments, reveuria la seva amor!...

En un no-rès, va ésser al taller, però no hi va trobar ningú. La portera va dir-li que feia minuts tan sols que havien plegat, i en Raimond, en saber la nova, no va dubtar pas gens. La casa d'ella era a propet d'allí. L'esperaria potser al portal?... S'estaria al balcó per a veure'l arribar?... I en Raimond tot fent camí cap a l'amat estatge es feia aquestes preguntes i pensava, temorenc, que ella no s'hagués també enfadat per no haver-la vista al matí i que el seu disgust no hagués estat tan gros, que ja mai més no volgués saber cap nova d'ell ni del seu amor... I en pensar això, en Raimond sentia dins el seu cor un gran defalliment.

Vet-aquí que ja havia arribat al carrer d'ella... Vet-aquí que, de lluny estant, ja veia l'alba caseta que hostatjava la seva amor. Però a la Claudina no la veia en lloc per més que s'esforçava en endevinar la seva silueta, arredossada al portal o recolzada a l'ampit del balcó. Amb un pregó començ de desgany, en Raimond al cap d'un moment era al portal... No hi havia ningú... Adeu, il·lusions d'amor!... Adeu, dolces hores passades!... Adeu, venturós esdevenir!... Tots els seus bells somnis amorosos els esvaïa la crudelíssima realitat, el fet que la Claudina no l'havia esperat ni potser tan sols pensava en ell... I en Raimond, eixint del portal on tants ventu-

rosos moments havia viscut, va trobar-se al carrer. Però una dolça veu el va aturar... Oh!... Una veu dolcíssima, coneguda, enyorada... La veu de la seva amor. La Claudina acabava de sortir al balcó. La seva blanca silueta es retallava, ferma i precisa, del fons rogenç de l'interior. «Ja baixo, Raimond... Espera'm», va dir-li. I al cap d'un moment eren davant per davant dins la suau penombra de l'ampla portalada, flairosa tota ella de romaní.

Sense dir un mot, van estrenyer's les mans, com cada nit. Després, es van mirar llargament, llargament, dient-se tantes coses amb els ulls commosos, que ben prompte un dolç somriure va florir als llavis dels amants. I fàcilment van sortir al carrer i es van sentir amarats de la pàl·lida claror de l'alba lluna que ho embellia tot amb la dolça melangia del seus raigs. Al cap d'amunt del carrer, desert i quietós, començava la muntanya, i una petita pineda s'enfilava placidament rostos amunt. Aquell era el passeig de cada nit... Girant-se cap al mar, de tan alts que eren, veïen la immensa planura barcelonina, tota tremolosa de les infinites llumenetes que l'esmaïllaven, talment com si reflectís la volta del cel amb els seus milers d'estels tremolencs. I enllà d'enllà, la ratlla fosforescent del mar...

En Raimond i la Claudina, agafats de la mà feien camí. Encara que tots dos estaven íntimament contents de veure's plegats de nou, sentien emperò, com una mena d'orgull molt recòndit que els pribava de parlar del fet del vespre abans. En Raimond pensava que era ell el culpable i se'n penedia i volia demanar perdó. La Claudina pensava també que ella solsament havia estat la causa de tot, i que ara, per tant, devia pregar a l'amat que de tot cor la perdonés... Però ho pensaven no més: ni un ni altre es decidien a dir el mot, i així molt lentament, feien camí. L'oreig els duia les emanacions aromades de les flors i les plantes dels jardins veïns, i aquella suavíssima flaire de roses i clavells, de mimoses i gardenies, s'agermanava finament amb l'aroma boquetà dels pins i el dels romanins i farigoles que fan pensar en el jorn del Dijous Sant.

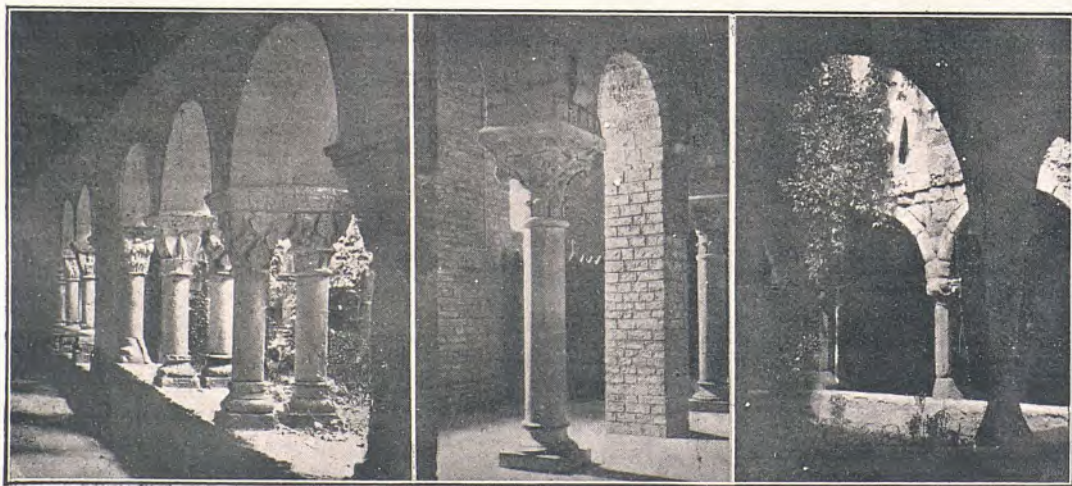
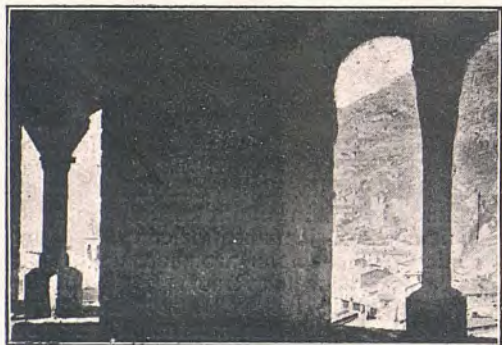
En sentir tocar les nou al convent proper, en Raimond i la Claudina es van aturar. I es van mirar de fit a fit... I a l'ensemps la paraula esperada va escapar-se'ls dels llavis anhelants... «Perdona'm, Raimond!...» «Perdona'm tu a mi, Claudina!...» I en trobar-se abraçats amb els rostres tan junts, es van besar. Oh!... l'embriaguesa d'un petó d'amor... En Raimond i la Claudina es van besar i el bes fou llarg, pausat, dolcíssim, tant, que ni esma tenien de finir-lo mai... Es complavien en sentir la tebia humitat dels llavis llurs, febrsos i anhelants, i prolongaven el divinal contacte per por d'esvaïr l'encís inconnegut... Després es van mirar de nou en silenci, llargament, i els va semblar a tots dos que mai més es podrien separar i que la dolça besada saborosa havia estat un pacte que'ls lligava amorosament per sempre més.

I en Raimond i la Claudina van emprendre la devallada portant dins els cors la dolça joia de la reconciliació.

Monastirs de Catalunya

Pati del claustre de Sant Geroni. *Fot. Carcassona.*—Ripoll des del campanar del Monastir. *Fot. R. Mas.*—Sant Geroni de la Murtra. *Fot. J. Farré.*—Sant Benet de Balges. *Fot. J. Farré.*—Ripoll. *Fot. Mas.*—St. Joan de les Abadeses. *Fot. F. Grau.*

AUBA I CREPUSCLE

I

Quan les primeres clarors
del nou dia qu'arribava
despuntaven suaument
damunt les llunyes muntanyes;
quan el tímit ventijol
feia sospirar els arbres,
anunciant-los amb són bés
que prompte vindria l'auba,
i els ocells més matiners
entonaven llurs cantades
amb el mormorar dels rius
i el riurer de les fontanes,
un decidit jovincel
solitari caminava
envers del llunyà poblet
que entre boira destacava's
sobre el cim més alterós
de la serra més llunyana.

El séu pas era segur
i la caminada llarga,
prò avençava encoratjat
per l'afany que l'animava,
puix molt prompte, ajudant Deu,
seria l'hora arribada
de tenir a vora d'ell
la que'l séu cor estimava.
La floreta més gentil
de tota aquella encontrada,
que, malalta, allà, tan lluny,
neguïtoſa l'esperava.

II

Ja el sol batia de plè
damunt la plana dormida,
fent ressaltà els bells colors
dels sembrats i de les vinyes,
quan l'enamorat, ansiós,
avençant junt amb el dia,
veia apropar-se la fi

de la ruta que seguia.

Ja es contemplaven aprop,
clarament, unes masies,
que dessota del poblet
com dos guardians dormien;
i allà, al fons, pintat de blanc,
com un àngel que vigila,
s'alçava, magestuós,
el campanar de l'ermita.

Poc a poc, tot el poblet
als séus ulls apareixia,
com un reïtat agegut
en una plana florida,
que rebés el petó ardent
dels raigs del sol del migdia.

III

Ja era prop l'enamorat
de casa de sa estimada.

El silenci més profund
per aquells indrets regnava,
quan, de sobte, s'ha escoltat
el ressò d'unes campanes,
que amb ses monòtones veus
més que cantar, gemegaven.

Aquells planys acompassats
l'hi han entrat fins dintre l'ànima
i un fatal pressentiment
tot sobtadament l'embarga:

«—Oh, campanes que ploréu,
no ploréu pas per l'aimada,
que si ella em falta, ai de mi!,
no podré mai oblidar-la,
ni per a plorar sa mort
tindrien mos ulls prou llàgri-
[mes...»

Les campanes, lentament,

més tràgicament brandaven;
els fréstecs udols d'un cà
per l'ample espai ressonaven
i una quietud sepulcral
el poble tot omplenava,
quan l'infeliç aimador
a la masia n'entrava,
trobant-hi, tot astorat,
unes dones que ploraven.

.
.

IV

Ja les darreres clarors
d'aquell dia s'extingien,
apagant-se suaument
dalt de les serres veïnes,
quan pel caminal, tot sol,
un enamorat seguia,
amb els ulls vermells pel plor
i l'ànima mal-ferida,
sanglotant amargament
al pensar que no veuria
ja mai més la que l'adeu
donà per sempre a la vida.

El ventijol, sospirant,
passa prop d'ell, l'acaricia
i s'en va llençant un plany
a filtrar-se en les verdices,
que extremint-se a són impuls
també fent remor sospiren.

Els ocells, poc a poquet
han parat ses melodíes,
i en mig de la gran quietud
que ja per arreu domina,
s'ou tan sols un plor confós
que cap al cel gris s'enfila,
corejant-lo els rierols
i fontanes cristallines...

RAMÓN ROSELLÓ.

Nostra Dòna de Montgrony

Un xic abandonat dels nostres excursionistes és aquest hermós santuari aon s'hi sent reviurer un dels fets històric-llegendaris que més ens han enardit de joves.

La famosa llegenda del Comte l'Arnau embolcalla misteriosament aquesta ermita, i d'aquests indrets és d'aon pogué dir el gran Maragall

«Jo, d'una vella ja afollada
pel pes dels anys, la vaig sentir...»

Del terme de Gombreny, parroquia de Nostra Dòna de Montgrony, és aon hi havia la família senyorial de Mataplana, de quin castell encara avui se'n veuen les runes, i les fetes del comte Arnalt de Pallars, baró de Mataplana, com

responen, si bé un xic diferenciades, com és natural, amb les del famós Comte, dient-se que de les fetes d'aquell s'engendra la llegenda d'aquest.

Allí vegem «la escala del blat», o siga la escala oberta a la roca que'l Comte Arnau pagava amb saques de blat cada graó que s'avençava.

A tres kilòmetres de Nostra Dòna de Montgrony, el famós forat de Santou, que fou explorat pel malhaurat Mn. Norbert Font i Sagué, i que, segons la tradició, és per on devallava el Comte anant a sortir a les coves que es troben al camí de Ripoll a Ribas en la seva carrera folla que'l mestre digué de tan bella manera:

«Corro de nit, corro de dia;
veig a tothom, no'm veu ningú;
veig l'esperit que a dintre's nia
i com treballa en cada hu.»

Ermita de Montgrony

Mirant-se des de la plaça de davant del Santuari els cims de les muntanyes que'l volten, es forja un hom l'il·lusió de veurer corre de cresta en cresta a l'heroi fantàstic damunt són cavall flamejant, i la cançó acut involuntariament, ja que també digué el poeta:

«... el Comte Arnau tenia l'ànima
a la mercè d'una cançó.»

I en aquest hermós santuari és aon se sent més viva que en lloc, ja que fins vos ensenyen l'anella aon el Comte Arnau estacava el seu cavall al reposar de ses correries.

Gombreny des del camí de Montgrony

Fots, R. Mas,

A Barcelona

DEL VAIXELL ESTANT

Adeu, oh gran Barcino, ciutat per excel·lència
dels comtes la més gran,
avui veus allunyar-se a un fill de ta presència
que fuig com a emigrant.
Ben prest'nirà esmunyint-se creuant la mar llatina
un nou i gran vaixell;
qui't parla, en ell emigra per veurer si endevina
un horitzó més bell.
Potser que'n altres terres més verges de riquesa
siga més floreixent
la sort del qui en ta falda, per més que sigui ex-
no hi troba acolliment. [tesa,
Adeu, ciutat volguda, jo't deixo amb gran recança
cor-pres d'enyorament;
dins meu em diu parlant-me la veu de l'esperança:
reveure't novament.

ANTONI MONTFORT.

Fot. J. Farré.

Minuet

Mentre contemplo les oques
de puríssima blancor
assentat entre les roques
fantasiant passat amor,
unes notes misterioses
del clavicordi estimat,
me remembren gentils coses
d'un plaer inacabat.

Van dançant gentils parelles
sadollades de perfum,
mentre les notes tan belles
se fonen entre la llum.
Estridencies de rialles
moren a l'enllà d'allà,
i el meu cor ple de ploralles
sent l'il·lusió que s'en va.

Esguardo les blanques oques
submergint-se amb greu condol,
i deixo les fosques roques
amb el cor curull de dol.

EMILI GRAELLS CASTELLS.

Voldria...

Voldria sê el marge d'arran de la via,
voldria sê el marge terrós i florit,
que espines té al caire com una agonía,
i flors que somriuen com un nen petit.

El marge que abriga del vent en follia
i reb les manyagues dels dits d'un infant,
sentint com li arrenquen ses gracies d'un
[dia
la gent que prop passa joiosa i cantant.

I encara que en runes, per fer ampla
[via,
un jorn tot l'esbrossin, el marge vui sê:
secrets de ma vida, volant s'enduria
la pols esventada del rústec terrê!

MERCÉ VILA I RAVENTÓS.

FENT CAMÍ

Neix el dia. El cel, grogenc com l'or, fa que l'aigua del riu sigui blava i arriçada. Ocells xiuxegen joganers damunt els fils del telègraf. Per un camí vorejat d'un canyissar, una dona passa carregada i amb un cistell al cap. I de les oliveres que tot voltant es veuen, el vent s'hi esquinça.

Ara el sò escardalenc d'unes campanes, es pert enllà d'enllà dels camps. La calitxa del riu, munta mandrosament. El sol banya les parets blanques. I pel mig de les cases grises, feixugues i assoleiades, surt un campanar altíssim.

Se sent sonà un flautí pel mig d'una serralada. Es veu venir un vol de perdius. Un goç udola llargament. Veus fosques se senten allà lluny. Per un camí estret i pedregós, es veu venir un home. Un carro fa via per la carretera, llargaiblanca com la neu. Se sent remor d'esquelles. Un pastó xiula. I sortint d'entre les mates ve'l remat.

Era un casal antic i ruïnós. Davant

d'ell, unes acacies formoses, confonen la feréstega portalada que tot just s'aguanta. El llinar és ferreny, i sentades en ell, dugues criatures. La entrada és empedrada d'un rocam punxagut, on endintzant-se uns quants passos més, s'hi troba el trull, ple de saques, cordes, ferres i trenyines que'l tapen. Les parets són escardades, i penjats a les estaques, càvacs i aixades.

Entrant més endins, a mà dreta, hi ha un mirador de mahons i pedres grosses. Ara, uns núvols com muntanyes de

neu, surten darrera de les serres que rodegen el casal. Galls, gallines i ànecs, hi corren pel corral. Al costat d'una finestra emblanquinada, hi ha el famós i típic rellotge de sol. En aquest instant el sol s'amaga avergonyit persota d'una nuvolada ferma. A l'erajuguen dos goços entremig de l'herba que surt per entre pedra i pedra que dibuixa el mosaic. I ha tornat a sortir el sol, qui fa fer ganyotes a dugues dones que repassen roba i fan mitja sentades vora el portal.

BLANES

Dessota un cel hermós, sent la joguina del mar que amb breç suau la va besant, s'escau, voltada d'horts, la que és regina de totes nostres viles de Llevant.

I el mar petonejant sos peus de nina, ens mostra de ses platjes tot l'encant. I aprop, entre sentors, Santa Cristina consola amb són boscatge al caminant.

I encara que entre mig de meravelles que mostren la bellesa del país, té coses dintre séu que són més belles

i fan d'eixa encontrada un paradís: la gracia i hermosor de ses donzelles, de tota l'ampla costa el millô encís.

B. DELGAS.

Fot. J. Farré.

NARCÍS RICART BAGUER

Pàgines artístiques

Deixant la ciutat febrósament treballadora i seguint les nostres muntanyes, trobem arreu la marca del treball de l'home i sentim la remor dels enginys feixugosos que les aigues dels rius mouen tot passant; i allà on no sentim el soroll aixordador de l'indústria, veiem el bon pagès clavar la rella a terra, en aquella terra que martirit-za per fer-la feconda, i veiem la terra ferida pel treball de l'home fins en els cims de les petites muntanyes, fins allà on l'esforç de l'home ha pogut arribar. Catalunya ha fet del treball la seva fortitud i d'ella n'espera la seva redempció.

Dibuix d'en Joan Marcé, de la Secció de Pintura del «Niu Artístic»

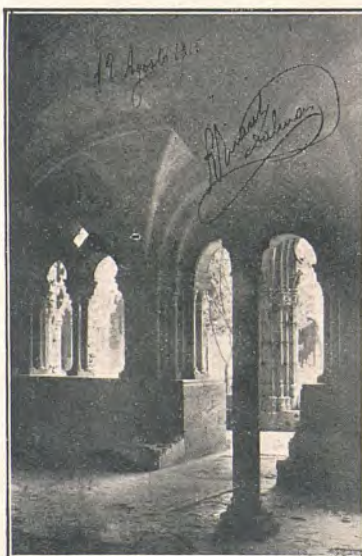

SANTES CREUS

Aquest monastir, menys important que el de Poblet, situat també a la província de Tarragona, prop de Valls i entre Vilarrodona i Pont d'Armentera, i també com aquell fundat

pel comte Berenguer IV, es conserva en molt bon estat, i així podem admirar encara els afiligranats de sos claustres, església, façanes, etc., de lo que'n donen una bona idea les

Detalls del Claustre

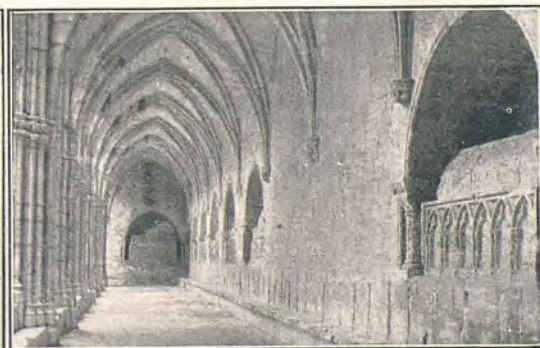
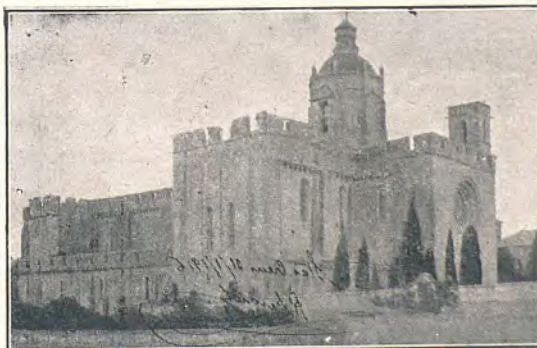
fotografies que publiquem.

Conté el monastir un gran nombre de sepulcres de nobles d'aquelles centúries, quins expressament disposaven ésser enterrats allí, com ho trobem en els testaments d'en Ramón Alamany i en Arnau de Tamarit, otorgats l'any de 1229, ans de marxar dits cavallers a la conquesta de Mallorca, sots els penons gloriosos del Rei Jaume I, el Conqueridor.

En el creuer de l'església, s'hi troben els magnífics panteons de D. Pere, gran protector de Santes Creus, i del Rei Jaume II.

Per manca d'espai no podem donar més detalls, però recomanem als llegidors no deixin de visitar dit monastir record vivent d'aquelles èpoques en que els grans reis de Catalunya savien governar-la i portar gloriós per tot arreu el barrat penó de nostra patria.

1. Pati del Palau Abacial.—2. Claustre de novicis.—3. Església del monastir.—4. Absis.—5. Galeria del claustre

LA MEVA FINESTRA

La meva, la teva, la de tots; quantes voltes no t'hi has trobat de bon matí, recolzat en aquesta finestra després d'haver reposat feixugament i contemplant aquelles muntanyes que t'volten o aquells plans immensos que s'extenen als teus peus, sentint-te l'esperit alleugerit de l'atmosfera aplanadora de ciutat!

Sí, amic; aquesta finestra l'has trobada en tots els llocs aon tu has corregut, en totes les ermites, santuaris, hostals, fones de poble, a tot arreu aon tu hakis pogut anar a alleugerir-te de la vida atolondrada i terrible, a tot arreu aon tu t'has tancat en la teva habitació íntimament complascut, una mica renovat.

I quin goig, al obrir la finestra al matí, quan el sol comença tot just a aclarir el dia, respirar amplament de cara a aquella solitud que'ns volta, aquella solitud que'ns dona l'impresió d'un gran *silenci aixordador!*

Des d'aquesta finestra, en uns breus

moments de concentració, quantes coses has recordat que tenies ja fonament oblidades, quants desitjos indefinits que t'atormenten, quina tranquil·litat i quin benestar si cada dia poguessim saludar el sol des d'aquesta finestra!

I després, quan els ulls s'ens enlluenen de estar de cara al sol que va creixent... creixent..., al tornar-nos de cara dins la nostra cambra i veurer són parament modest, quina admiració i quina ambició no sentim per les coses humils i quina repugnància per totes aquelles vanalitats de la nostra vida ciutadana!

Per això, perquè aquesta finestra és quelcom que'ns deixa un record agradable i perquè la trobem igual, invariable, a tot arreu aon anem, és que t'en fem record al final d'aquest número, tot ell dedicat als llocs agradables i hermosos de la nostra Catalunya.

Tot çò que hem vist i aquí queda reprodut, ho hem vist des d'aquesta finestra; siguem agrats i recordem-nos d'ella.

DE CASA

Amb molt sentiment i amb més indignació volem retreure aquí el cas que'ns succeí en nostre número corresponent al mes de juliol.

Una Revista amiga, *Ruta Nova*, s'ha ocupat d'aquest fet, i a ella debem el coneixement i l'avís d'un incalificable abús que's cometé amb nosaltres.

Fent cas omís de les consideracions que suggerí a *Ruta Nova* lo ocorregut, volem posar-lo clarament de manifest nosaltres per escarment i burla d'aquests subjectes que s'apoderen de lo dels altres amb una tranquil·litat vergonyosa, fent-los el favor de considerar que'ls hi quedi quelcom de vergonya an aquests despreocupats.

El cas és que un tal Josep Lleida Seix envià a la nostra secció de correspondència i fou publicada en l'esmentat número de juliol, una composició copiada íntegrament, menys els dos darrers versos, d'una poesia del nostre bon amic i col·laborador En J. Vives i Borrell, publicada en una Pàgina Literària del *Correo Catalán* corresponent al mes de Febrer d'aquest any.

El plagí, o mellor dit, la copia, passà desapercebut per nosaltres, quina falta confessem sincerament, i recordem que al repasar-la per a publicar-la volíem desistir de fer-ho per lo dolents que'ns semblaven els dos darrers versos, únics que suposem que són obra de la *inspirada ploma* del desgraciad Sr. Lleida; però malgrat tot la publicàrem per agradar-nos molt tots els versos restants, que són els del Sr. Vives i Borrell.

Ara, posats en coneixement del fet, fem la deguda aclaració demanant indulgència per la nostra distracció, i pregant at Sr. Vives i Borrell que continui tenint-nos en la mateixa estima que fins ara ha demostrat, ja que a nosaltres ens toca la mínima part de culpa, perquè encara que no l'haguéssim publicada, hauria existit igualment el vergonyós acte del Sr. Lleida, i fins a cert punt ens alegrem de haver-ho fet, perquè aixís hem pogut posar el cas a la vergonya pública, encara que suposem que el nom de Josep Lleida Seix no és res més que un pseudònim per amagar el nom veritable d'un plagiat, per no dir una altra paraula més dura.

En el nostre número dedicat a l'Institut d'Estudis Catalans, i en l'article *L'Institut-Idea*, d'En J. Farrà i Mayoral, tinguérem el desacert, per culpa de qui n'havia d'estar-ne més enterat, d'incórrer en algunes errates. Una d'elles, la principal, fou la de signar aquest article, ademés del nom de son autor amb la designació de «Secretari de la Secció de Ciències», en lloc de «Secretari Redactor» de la mateixa secció, que és el que en realitat li pertany.

Demanem al Sr. Farrà perdoni l'erro suferit i

ho posem amb coneixement dels nostres lectors per rescabalar-nos en lo possible.

Ha estat breument entre nosaltres, l'expresident de nostra Entitat En Francesc Oltra, que d'algun temps residia a Madrid. Després d'una breu estada ha marxat novament cap a Saragoça.

D'aquella ciutat ha arribat el nostre company En Eduard Serra, el gràcil dibuixant, qui també hi havia passat una temporadeta.

També ha marxat a Madrid, el consoci escultor Claudi Tarragó, a qui li desitgem sort i glòria.

Ha sigut expulsat de la nostra Entitat el soci En Francesc Pedro Dolcet, ço que s'avisava per mitjà de la Revista a les demés Societats i amics.

Hem sentit la pèrdua d'En Salvador Socías Fornell, amic i col·laborador d'aquesta Revista, del qui publiquem una prosa que guardàvem en cartera, com a homenatge a la seva memòria. A la seva família el nostre condol.

Correspondencia

Joan B. Rodés, A. Vilajoana, J. Fígols, J. Tanala, T. Priu, J. Terricabras i M. Moliné: Al cove.—R. Roselló: Aprofitem quelcom de la excursió i publiquem una composició. L'altra no'ns acaba d'agradar.—S. Borrut: Anirà «Del tren estant»; «Canàbrica» no.—X. Corills: No publiquem traduccions.—F. Sala: Anirà «Flor de vici»; «Cançó a la toia» no.—S. R.: «Comparança» és molt dolent; l'altra no'ns acaba d'agradar.—P. Royo: Es massa ingenu.—P. Casellas i J. M. Rierola: No'ns complau prou.—C. Serra i M. de Queralt: El dibuix no'ns serveix i el conte és molt mal escrit; però es poden fer socis del «Niu» i ens coneixerem.—E. Rodríguez: Anirà «Ciudadana» i mercès pel oferiment d'aquest número.—J. M. Vives Sentmartí, J. Pons Martorell i B. Delgas: Mercès, perquè és de lo mellor que hem rebut.—P. Permanyer i N. Ricart: Aniran quasi tots els treballs.—A. Galimany i R. Jofre: Aprofitarem quelcom.—A. Creixams: Mercès pel dibuix, que aprofitarem quan poguem.—F. Ribera Font: En el número pròxim i amb il·lustracions anirà el seu treball. Perdoni el retràs en contestar-li.—J. Badimón, D. Forns Carreras, J. Esteve Gili, M. Saperas, L. Casamitjana, J. Bigatà, S. Casadevall, V. Rafart, D. Juncadella i M. Vila: Aceptat.—J. Solervicens, J. Colominas, J. Salvadó, A. J. Palau, i J. Navarro: Mirarem d'aprofitar-ho.

Impremta Viuda de J. Riera. — Riera Baixa, 11 i 13. — Barcelona

Calçat ESMATJES

ESPECIALITAT
en la mida i en peus delicats
ULTIMS MODELS

Salmerón, 264 - BARCELONA

SASTRERIA

— DE —

Florenci Vall

Gran assortit en genres
d'alta novitat
Especialitat en la mida

Carrer de Menéndez Pelayo, 12
(abans Torrent de l'Olla)

BARCELONA - GRACIA

Fàbrica de llibres ratllats
i objectes d'escriptori

Francisco

Salellas

Corts Catalanes, 644
(entre Passeig de Gràcia i Clarís)

Teléfono 3514 A

BARCELONA

NIU ARTISTIC

Societat artística fundada per educació i encoratjament
dels novells artistes:

literats, poetes, músics, dibuixants, pintors, fotògrafs, etzétera

ES COMPOSA DE CINC SECCIONS

Lletres - Pintura - Fotografia - Teatre - Excursionisme

Lletres.—Edició de la present Revista, Conferències, etz.

Pintura.—Classes al natural, diàries de 8 a 10 del vespre, i matinals en dies festius. Exposició permanent, Concursos, etz.

Fotografia.—Projeccions, Excursions, Laboratori.

Teatre.—Escola de declamació: Vetllades teatrals.

Excursionisme.—Excursions amb caràcter artístic a diferents indrets de Catalunya.

Llibertat, 4. — BARCELONA

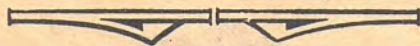
NIU ARTISTIC

REVISTA

A fi de posar-nos al corrent, i en atenció a les circumstancies passades, el número proper constarà també de 50 pàgines, corresponent als mesos d'Octubre, Novembre i Desembre, i valdrà

UNA pesseta

ES VEN una màquina de retratar 13 × 18, model francès, obgectiu Darogi, amb obturador de cortineta, trípode de fusta, 3 xassis dobles, intermediaris per un xassis doble fins a 6 1/2 × 9, 2 prenses (una de placa i una de mitja placa) i 1 fanal de taller.—Dirigir-se: Sant Pau, 24, 2.^{on}, 1.ª, de una i mitja a dugues i mitja.

En aquesta Redacció es venen clixés usats

TINTURA MORA
 es la mejor agua
 progresiva
 para **TEÑIR**
 el **Cabello**.

Amb la pau tan desitjada
 vindrà la febre inventora,
 mes jamai serà inventada
 cap *Tintura* tan preuada
 com és la *Tintura Mora*.

Venda, en les principals

Perfumeries i Drogueries d'Espanya

IMPREMTA

Vda. de J. Riera

♦ ♦ ♦

Gran assortit
 de Postals a l'engròs

Felicitacions

Estampes 1.ª Comunió

♦ ♦ ♦

Riera Baixa, 11 i 13

Teléfono 3385 A

BARCELONA

P^{tes} 11'95
CALZADO
COSIDO & MANO
 para
CABALLERO
MARIANO CUBI, 3.
 Junto estación Gracia
 Que las calzas sean regulares y de buen material.

Extens i variat assortit

en tota classe de

CALÇAT

♦♦♦♦

ESPECIALITAT en NOVITATS

PER A SENYORA

Josep M.ª Camps Arnau

ESCUPTOR

Menéndez Pelayo, 110

BARCELONA-GRACIA

Cafè i Billars ESMERALDA

DE

Ramón Fàbregas

ESPECIALITAT EN SERVEI DE CAFÉ

:: SERVICI A DOMICILI ::

Menéndez Pelayo, 14

— (àvans Torrent de l'Olla) —

Barcelona - Gracia

reser / 60

Les mellors pel·lícoles són

Exclusives PERELLÓ

Consell de Cent, 332, entol.-BARCELONA-Teléfono 4291 A

ARTISTES

Madge Kennedy
Mary Picfort
Mabel Normand
Mae Mars
Mary Garden
Alice Brady
Alla Nazimova
Geraldine Farrar
Pauline Frederick
Clara Kunball
Norma Talmadge
Constance Talmadge
Florence Reed
Edda Nova
Carol Halloway
Alice Joyce
Olive Thomas
Gladys Leslie
Corinne Griffith

ARTISTES

William Duncan
Eddie Polo
Antonio Moreno
Francis Fort
(Conde Hugo)
Franch Glendon
(Haudini)
Tom Moore
Joe Rian
(Puñales)
Rearle H.
(Carpanta)
Douglas Fairbanks
Mauricio Castillo
Sessue Hayakawa
Dustin Farnum
Jack Pickfort

I TOT L'ELENC MÉS
PODERÓS
DE LA CINEMATOGRAFÍA

Marques GOLWING-SELECT-VITAGRAPH

Exclusivista de les SUPER SERIES VITAGRAPH

Les comedies del milió de dollars de Charles Chaplin (Charlot)